

ABONAMENTUL:
 Pe un an . . . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.—
 Pe 3 luni . . . 7.—
 Pe o lună . . . 2.40
Pentru România și străinătate:
 Pe un an . . . 40.— franci
Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și **ADMINISTRAȚIA.**
 Strada Zrinyi N-rul 1/a

INSERTIUNILE
 se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loc deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

Tineri turci și maghiari bătrâni

Arad, 13 Noemvrie.

Este astăzi afară din orice îndoială, pentru oricine, că regimul tinerilor turci ar fi putut încă să evite dezastrul sub care se prăbușește Turcia europeană în momentele de față... Cum? foarte simplu: n'ar fi avut, acel regim, decât să îplinească așteptările și speranțele ce se puseseră într'insul, în deosebi în ce privește inaugurarea unei adevărate ere de libertate și de dreptate pentru toate popoarele din imperiul otoman.

În loc de aceasta, s'a văzut și s'a accentuat faptul, că noul regim de pretinsă libertate din Turcia a avut nefericita inspirație de a voi să imiteze regimul din Ungaria în ce privește tratamentul naționalităților. Ce și-au zis tinerii turci? Și acel regim din Ungaria s'a pretins și s'a numit multă vreme *liberal*, — și iată-l că bântuie acuma de câteva decenii în felul în care se vede, și fără ca să i se poată încă prevedea un sfârșit. Deci, ceea ce poate să facă un regim... european, — de ce n'ar putea oare să săvârșească tot la fel și unul... semi-european?

Greșită socoteală, însă, — cum atât de amar trebuie s'o experimenteze acuma imitatorii acestei nefaste politice. De sigur că astăzi, sau dacă nu astăzi dar desigur mâine când se vor desmeteci pe deplin, oamenii noului regim turcesc vor blestema amar și exemplul ce au avut înaintea ochilor și pe aceia cari l-au dat, amăgindu-i și orbindu-i să creadă în eficacitatea lui...

Să nu fi fost acel exemplu, e mai mult

decît probabil că regimul tiner turci nu s'ar fi arătat atât de intratabil în ce privea revendicările naționalităților din imperiu, a celor din Turcia europeană în deosebi. Faimoasele „reforme” nu i-ar fi găsit atât de îndârjiți, ar fi cedat în sfârșit și s'ar fi grăbit să le pună în aplicare. Astfel, ar fi lipsit statelor creștine din Balcani orice motiv de pornire asupra Turciei, — și dezastrul de astăzi ar fi fost evitat, desfășurarea evenimentelor și stărilor din Balcani ar fi fost cu totul alta, — în tot cazul neasemănat mai favorabilă Turciei, — unei Turcii cu adevărat moderne și liberale.

E prea târziu astăzi, ca să se mai poată repara ceea ce s'a greșit ieri. Exemplul blestemat, exemplul nenorocit, a chemat blestemul și nenorocirea asupra negândiților cari s'au luat după el. Amar învățământ, — din care acuma ar mai rămânea așadar să învețe, dacă vor ști și vor voi, până mai e timp, și alții.

Până mai e timp...

În România, dacă ne uităm mai cu dinadinsul și ne plecăm mai cu atenție urechea la cele ce se petrec și la cele ce se spun acolo, tot mai există și astăzi un curent care vede viitorul Românilor și al Maghiarilor împletindu-se și deci trebuind să se sprijinească în chip reciproc, — dar trebuie să se vadă și să se spună și aceasta, că e tot mai slab acel curent, — iar astăzi trebuie să constatăm cu toții că stăm în fața unui astfel de moment, care poate fi pentru totdeauna hotărâtor în ce privește orientarea în sensuri definitiv contrare a politicii și năzuințelor acestor două neamuri.

Nu mai e vorba de ora a unsprezecea, — e vorba chiar de ora a douăsprezecea, în ce privește raporturile pe viitor dintre Români și Maghiari. Și cei cari mai țin încă, ultimii cari mai țin, la ideea opunerii unei alianțe dunărene aceleia balcanice, recunosc astăzi că e momentul suprem ca să se decidă asupra acestei idei, ca ea să triumfe sau să cadă pentru vecie...

Ei bine, iată vedem și constatăm, că regimul maghiarilor bătrâni nu pricepe nici acuma însemnătatea momentului, ci merge înainte orbește pe căile de rătăcire ce au dus, acolo unde îi vedem pe tinerii turci.

Nu se naște o mișcare, destul de puternică, tânără maghiară, care într'adevăr să deschidă ochi înțelegători și pentru mersul vremurilor și pentru interesele bineînțelese ale inșei nației maghiare, — și astfel tare ne este teamă că scris va fi să se îplinească și o altă fatalitate, care a fost și ea tot atât de mult și întemeiatprorocită ca și prăbușirea Turciei, — pentru cazul când... Pentru cazul care, vedem cu întristare că amenință să se producă fără de înlăturare.

Prin atitudinea lor, prin politica spre care îi împinge fatala neînțelegere a celor ce au pus stăpânire pe destinele maghiarilor, în loc ca să se întoarcă în sfârșit spre singura tactică mântuitoare pentru dânșii, ei fac totul și acuma, în ceasul al doisprezecelea, ca să împingă pe Români spre înțelegerea, spre alianța lor definitivă, de viață, cu vecinii lor dela miază-zi.

Acolo, la miază-zi, se ridică acuma o putere nouă, și care sporită și cu puterea Ro-

Din literatura italiană.

Egisto Roggero.

Poveste de briganzi.

Când începe să plouă, și mai ales când ploaia vine după un șir de zile frumoase de Septemvrie, în vila de pe lac se strică toată ordinea obiceiurilor de până atunci. Trebuie găsit altceva nou, care să înlocuiască, seara, plimbările în barcă, serenatele, flirts-urile și mai ales, trebuie să se aducă înăuntru toate lucrurile cari erau afară.

Ce este de făcut?

Lumea care venea în fiecare seară în vila noastră de pe lac, pe lângă că era foarte plăcută, era și inteligentă. Mulți tineri, multe fete, părinți și mame dispuse la râs și la glume, bătrâni de spirit... în sfârșit lume simpatcă. Toți profitaseră de zilele frumoase, și acum, începând ploaia, toți se căzneau să petreacă în salon, într'un chip plăcut.

Ne gândirăm să facem literatură. De oarece eram pe lac, începurăm, firește, să citim din Fogazzaro, trecurăm apoi la D'Annunzio; câți va propuseră să citim din autori francezi: începurăm cu Richepin și sfârșirăm cu Anatole France. Dar într'o seară, după ce plouase ziua întregă, și domnișoarele destul de plictisite, dădură să înțeleagă că ar renunța bucurios la

citire, un bătrân din ceata noastră, mai puțin literat dar minunat povestitor de glume, propuse:

— Dacă v'aș povesti eu astă seară o poveste de briganzi?

Propunerea fu primită cu entuziasm, mai ales de fete. Copii, cari se jucau într'o odaie de alături, când auziră că este vorba de briganzi lăsară jocul și veniră să asculte. În seara aceea, poietii fură părăsiți, și toată lumea se strânse roată împrejurul povestitorului, care începu astfel:

— Dragii mei, dacă vreodată veți trece prin comuna X — care este un sat foarte drăgălaș, departe mult de aici, — după ce vă va duce să vă arate frumoasa biserică de acum 700 de ani, vă va arăta în localul Primăriei un document foarte curios: într'o ramă, vă va arăta o scrisoare grosolană, iscălită de cel mai bun celebru bandit al timpurilor de brigantați, prin care, satul X este declarat singura comună care a fost în stare să i se împotrivescă și să-l ia la goană după cum i se cuvenea, ba ca titlu de onoare, îl numește cel mai puternic sat din districtul acela.

În satul acela, mi s'a întâmplat cea mai curioasă aventură din viață. Ascultați. Câți ani or fi trecut de atunci? Judecând după părul meu alb, mulți, căci pe atunci, părul meu era negru și creț, iar barba ca pana corbului. Și mă mândream, mai ales cu barba. Pe atunci, umblam

pe jos: făceam călătorii lungi, singur, numai pe jos, armat cu o carabină cu două tevi, cu un pistol care nu dădea greși, și îmbrăcat în haine de dril. Purtam o pălărie cu marginile late, trăsă pe ochi, ca să mă apere de soare. Nu mă temeam de nimic. Într'o vreme, călătoream așa, prin partea de sud a Italiei, partea aceea care pe atunci era vizitată de briganzi, ba și azi, mai ales străinii, zic că ar mai fi existând... Mă sfătuiseră să fiu cu băgare de samă, mai ales că tocmai în zilele acelea, un faimos brigand, cap de bandă, se coborâse din munți, și umbla prin sate ca să se asigure de supunerea sătenilor, cari îi dau tot ce cerea, de teama mijloacelor ce întrebuintă cu ei. Idrăsneala brigandului acesta, de care țaranii ziceau că este un om frumos și chipeș rău și crud, era din cale afară. Avea obicei să trimeată în satul ce voia să viziteze, pe un om al său, cu o scrisoare în care scria numai o singură vorbă: „Viu”, și vai de cine cuteza să nu-l primească ca pe un stăpân temut. Răpea, ucidea, dădea foc, devasta. De regulă, ori câte ori în vreun sat sosea scrisoarea brigandului jandarmii din acea comună alergau în altă comună... ca să ceară întăriri, și nu se întorceau decât după ce trecuse banditul. Era temut de toți. Mie mi se spusese că brigandul, tocmai în acel timp „vizita” comunele din partea aceea, pe cari nu le cunoștea. Mi se mai spusese să fiu cu băgare de samă și cu locuitorii de pe acolo, fiind trădători. Eu, ca străin de ei, eram o pradă bună, și deci să nu

mâniei poate deveni formidabilă. Cumpăna stă să se plece...

Gogorița primejdiei slave nu mai poate speria pe Români; popoarele dela sud cari se ridică vor fi tot atât de geloase de neatâr-narea lor, de stăpânirea proprie a destinelor și viitorului lor cum sunt și alte popoare de aceeaș rasă unele față de altele, popoarele de rasă latină sau germană, anglo-saxonă... Primejdia slavă va fi și va rămânea, eventual, numai pentru maghiari, și anume o primejdie și dela nord, și dela sud.

E momentul să se reflecteze, odată și bine, la toate acestea. Moment *decisiv*.

Românii pentru alianța balcanică. Presa din România înregistrează faptul că Români din Austro-Ungaria, cari de secole așteaptă o îmbunătățire a sortii lor, simpatizează cu noua putere ce se ridică în Balcani. În special ziarul „Seara” în numărul său din 1 Noemvrie v. scrie următoarele:

„Trebuie să însemnăm că mai ales printre frații noștri de peste munți un asemenea raționament pare a câștiga tot mai mult și mai adânc teren. Ei nu mai păstrează nici o nădejde să mai poată vedea vr'odată întorcându-se politica maghiară, de bună voie, în văgășul dreptății pentru toți, care ar fi acela al judecării sănătoase și al asigurării temeinice și a viitorului poporului maghiar...”

Reforma electorală. Lucrările pregătitoare ale reformei electorale sunt aproape terminate. Un ziar din capitală scrie că guvernul va depune în curând proiectul reformei electorale pe biroul camerei. Probabil chiar în luna Decemvrie, se vor începe desbaterile asupra proiectului lui Lukács. Proiectul va fi discutat mai întâi în comisii, dar cel mai târziu în Decemvrie el va fi prezentat plenului camerei. Va trece însă cel puțin un an până se va termina și conscrierea alegătorilor pe baza legii noii electorale, așa că cele mai apropiate alegeri se vor putea face în cazul cel mai bun abia pe la începutul anului 1914.

Din saborul bosniac. În ședința de ieri s'a votat proiectul despre organizarea judecătoriașilor din Bosnia și Hertegovina. Deputatul Mezić și tovarășii săi de principii au înaintat camerei un proiect separat.

mă incred, să nu mă las a fi înșelat, ca să nu cad în cursă.

Ținând sama de aceste sfaturi, umblam cu băgare de samă, hotărât să nu mă dau cu una cu două; ba ceva mai mult, în vederea banditului cu care s'ar fi putut să mă întâlnesc față în față îmi cumpărai și un cuțit lung, pe care mi-l infipsei în cingătoare.

Intr'o zi, după un drum pe jos de șase sau șapte ceasuri, pe o șosea blestemată și nesfârșită, bătut de soare și plin de praf și de sudoare, zării în vârful unui deal un sat dragălaș. Suspinaș ușurat, și-mi iuții pașii. Aveam de gând să mănânc ceva într'o cârciumă, să mă odihnesc vr'un ceas, și să pornesc iar. Dar când am ajuns cam la un chilometru de sat, observ ceva curios: nu se vedea suflet de om, ba mi se păru că cineva, de după un gard, mă spiona și după ce m'a văzut apropiindu-mă, o rupse la fugă.

— Drace! Am pățit-o! îmi zisei.

Îmi pipăii armele și înainte!

Când ajunsei la poarta satului, văzui trei oameni, cari veneau în spre mine. La început se prefăcuseră că nu mă văd, dar când eu făcui un pas spre ei, ca să-i întreb ceva, veniră spre mine, mă salutară până la pământ, și așteptară să vorbesc. Le cerui ceva de mâncare și un pat să mă odihnesc; oamenii se uitară repede unul la altul și luându-mă între ei, mă întovărășiră cu semne de respect și de supunere, în sat.

Di dr Al. Vaida asupra situației

Prin telefon dela corespondentul nostru.

Budapesta, 14 Noemvrie.

D. deputat al Arpașului, Dr. Alexandru Vaida-Voevod, a binevoit să primească azi pe corespondentul lui „Budapester Tagblatt” și i-a făcut următoarele declarații asupra situației politice generale, cari declarații sunt și ale opiniei publice românești din Ungaria:

„România are un interes real să caute o legătură cu Bulgaria, o legătură istorică și frățească. Ar fi nedrept să i se impute României că prin mobilizarea ei n'a împiedecat războiul din Balcani. Trebuie să luăm în considerare că poporul român datorește libertatea sa politică și națională unui război tot așa de glorios împotriva Turcilor ca și națiunile din Balcani. Trebuie să ținem cont și de aceea, că în ce mod au persecutat Turcii pe coreligionarii Românilor și chiar pe conaționali lor, pe Macedo-Români, cu toate că aceștia au fost cei mai credincioși supuși ai Porții. Relativ la eventualele compensații teritoriale, pe cari le-ar primi România dela Bulgaria, Bulgarii și Sârbii se vor reține dela ostilități, când România, prin neutralitatea ei conștientă le-a ajutat la victoriile lor mari, de însemnătate istorică. În Bulgaria și în Sârbia chestiunea compensației ar trebui privită ca un lucru foarte natural, dacă mai ales Bulgarii ar oferi de bună voie României regularea graniței în Dobrogea, iar Sârbii, dacă i-ar oferi teritoriile lor locuite de Români, drept compensație, că terile lor au crescut îndoit multămită binevoitoarei pasivități a României.

Dacă Bulgaria n'ar putea să se decidă la aceasta, eu cred că pentru România este mai prețioasă prietenia credincioasă a Bulgariei, decât un petec de stepă pustie. Cu mult mai importantă însă este regularea autonomiei Albaniei.

Arondarea acestui teritoriu ar trebui să se facă în așa fel, ca și Macedo-Românii să se poată desvolta în privința națională în cadrele autonomiei albaneze. În punctul acesta congruiază perfect interesele României cu cele ale monarhiei noastre. Cred că ar fi exclusă posibilitatea ca România și Austro-Ungaria să întimpine cu pretențiile lor oarecari greutăți la puterile din Balcani. Națiunile acele, cari au luptat în numele libertății naționale a fraților lor asupriți de Turci, nu pot, după învingere, să tindă la asuprirea Albanezilor, a Macedo-Românilor și a Turcilor cari locuiesc la un loc în părțile acele, și anume de aceea nu, pentru că acolo nu sunt Bulgari și Sârbi, iar Grecii nu locuiesc în mase compacte, ei sunt numai niște coloniști rari.

Oamenii începură să iasă unul după altul din curți, veneau spre noi, și toți, făcându-și semne, mă întovărășiră într'un han frumos și curat.

Cât ce m'a văzut hangiușul alergă spre întâmpinare-mi, mă pofti la o masă acoperită cu un șervet curat — de mirare prin părțile acelea — și cu tot felul de închinăciuni, mă rugă să mă așez la masă.

— Mi-au pus gând rău, — îmi zisei —, să fim cu băgare de samă.

Sezui. Oamenii se făcură roată în jurul meu. Îmi aduse o oală cu vin, și eu îmi turnai un pahar plin, dar când să-l iau în mână, bănuilă îmi trecu prin gând... Mă răsgădii, și dând paharul omului de lângă mine, îi zisei:

— Bea tu întâi.

Omul goli paharul pe nerăsuflăte; pe urmă băui și eu.

Îmi aduseră de mâncare, dar eu tot bănuitor, dădeam să gustе întâi lor, și după ce ei mâncău o bucată, mâncam și eu. Atunci începui să fii mai vorbăret. Le arătai armele mele, la cari se uitară cu plăcere și le laudau, ba laudară și cuțitul, care era un cuțit ca ori care altul.

Vorbind cu ei, aflai că omul care sta lângă mine era primarul, iar ceilalți fruntașii satului, care (îmi spunea toți) era foarte sărac, ba îmi dădură să înțeleg că nădăjduiau vre-un ajutor dela mine.

Despre rolul ce-i revine Ungariei și monarhiei noastre în Balcani, dl Dr. Vaida s'a exprimat în următorul mod: O apropiere strânsă a României de statele balcanice, sub conducerea monarhiei noastre, ar trebui să fie țelul tratativelor de pace, dar după regularea contrastelor și după aplanarea conflictelor de interese momentane, României îi revine, bine înțeles, un rol mijlocitor. Politicianii maghiari ar trebui să-i mulțamească României pentru credința ei de aliată și să-și asigure frăția ei de arme. Situația bărbaților de stat români este și mai mult îngreuiată din cauza atacurilor nesocotite împotriva României și din cauza politicii de persecuție împotriva Românilor din Ungaria.

În aceste momente fatale, cari sunt hotărâtoare pentru viitorul monarhiei și al popoarelor ei, — poate pentru secole întregi — este un act tot așa de nebun din partea guvernului ungar, când șicanează pe Slavii, pe Români și pe Germanii din Ungaria, și pe Croați, sau când atacă Austria, ca și cel al opoziției parlamentare, când în loc să aibă drept țintă o unire frățească a tuturor popoarelor, comite o adevărată crimă împotriva intereselor Ungariei și ale Maghiarilor când face atacuri demagogice împotriva României și împotriva puterii armate a monarhiei.

La chestia românească din Balcani

— De un cleric. —

I.

Arad, 14 Noemvrie.

Urgia lui Dumnezeu s'a înfrățit cu răsbunarea omenească și a făcut, ca în Balcani să se aprindă, în numele ideii naționale și în numele crucei deodată, un mare foc pustitor, pe urma căruia să se topească, de pe brațele creștine subjugate Turcilor, cătușile seculare, cari au împiedecat evoluția politică și culturală în peninsula balcanică.

De sine înțeles, nu numai regatul român, ci și întreg neamul românesc își are mari interese legate de nouile prefaceri, proiectate până aci pe harta Balcanului cu sabia înmuiață în sânge omenesc. Cel mai apropiat dintre aceste interese este de a se crea pe seama fraților macedo-români o soartă vrednică de civilizația zilelor noastre.

Necontestabil, că factorii diplomației ai României, — cărora nu le este permis să piardă din vedere nici un singur moment, că sunt și exponenți ai intereselor întregului românism, — vor fi chibzuit asupra formulelor de soluție, cari

— Am priceput, — îmi zisei iar — aici trebuie să mă arăt darnic.

Și scoțând câteva monede de argint din buzunar, le dădui primarului, ca să le împartă săracilor din sat. Văzând aceasta, toți se umplură de bucurie: se grămădiră în jurul meu, îmi spuseră de nevoile satului, de delăsarea în care i-a oropsit prefectura, de nenorociri, de mizerii.

Tot vorbind, îi întrebai dacă le este frică de briganzii cari se zice că umblau pe acolo, și băgai de samă că la vorbele mele, toți rămăseră încurcați, și pricepui că este mai bine să nu vorbesc de aceasta.

— Doar n'or fi toți briganzi! — mă gândii eu și îmi pipăii armele.

Văzând mișcarea mea, primarul exclamă:

— Nu te teme, stăpâne; noi suntem gata să te apărăm.

Mă simții dator să ciocnesc paharul meu cu al lui, și toți voiră să ciocnească cu mine.

— Vai de cine o îndrăsnii să se atingă de d-ta! — zise un flăcău cât un munte.

Începui să nu mă mai tem. Oamenii erau cum se cade, simpli și inimoși, nu cum mi se spusese înainte de a ajunge la ei. Și proba bună-nătății lor am văzut-o după masă, când pornii să mă plimb prin sat. Primarul și fruntașii mă însoțiră, și-mi arătară fiecare colțisor. În biserică, preotul îmi eși înainte, și mă binecuvântă.

La eșirea din biserică, am priceput totul, după o vorbă a primarului:

ar fi să se reclame pentru deslegarea norocoasă a chestiei balcanice, pe a căreia discuție au pornit-o gurile de foc. Totuși și noi, cei ce avem un cât de modest locușor în ierarhia intelectualității românești, încă datorim un cuvânt, două, la situație. Pentru acest motiv se scriu aceste nepretențioase rânduri.

Am putut observa cu toții, că din cât s'a scris până acum la noi, la Români, despre chestia actuală conflagrației balcanice, lumea românească se pasionează aproape exclusiv de soluția politică, ce e a se căuta, iar soluția ecleziastică se lasă la un punct foarte îndepărtat în planul acțiunilor de salvare a fraților macedoneni. Interesul ecleziastic al chestiunii macedo-române, deși este și trebuie să fie, după a noastră părere, tocmai simburile chestiunii, e nesocotit, cu toate că e atât de evident, că chestiunea așa numită „balcanică”, dimpreună cu marea chestiune „orientală”, nu e, în ultima sa analiză, decât o chestiune religioasă, care după sterilele polemice religioase dintre creștinii evului mediu și după nesuccesul opoziției, făcută de creștinism mohamedanismului, — își caută norocul astăzi prin lupta contra semilunei, pentru ca mâne să se revină la vechile uri și rivalități religioase dintre răsărit și apus...

Harta politică a Balcanului, fără doar și poate, este azi schimbată, și nu rămâne altceva, decât ca să urmeze, de-a întregul sau cu anumite restricții, sancțiunea diplomatică a schimbărilor exagerate prin armele statelor creștine aliate în numele ideii naționale și al — crucii.

Un mai rar și mai deciziv prilej, decât cel de acum, pe care ni-l oferă încetul mers al evoluției istorice a neamului nostru, ni se pare că nu i s'a mai dat și nu i se va da, nici după lungă vreme, — nici regatului român, nici diplomației române. Ar fi deci crima cea mai neagră contra viitorului nostru comun ca Români, dacă interesului ecleziastic al fraților macedo-români nu i se va exopera satisfacția deplină, mai ales când știu prea bine, deoparte, că aceasta este cea mai intimă dorință a lor înșiși, iar de altă parte că chestiunea religioasă în peninsula balcanică, pe acest teren de milenare și încă nedecise frecări religioase, este cheia magică cu care, cel ce știe să o manueze, va ști să-și asigure și o influență politică decizivă în Balcani.

Incontestabil, că statul român are dreptul natural să se pasioneze de soarta fraților români din Balcani, cu același drept, cu care Bulgarii, Grecii și Sârbii aliați au ridicat arma în numele eliberării fraților lor de sub stăpânirea turcească. Recunoscându-li-se dreptul de stăpânire asupra teritoriilor recucerite — între cari sunt și locurile de baștină ale macedo-românilor — de sigur că atât Bulgarii, cât și Grecii și Sârbii vor proceda la organizația bisericească a

fraților câștigați, mai bine zis îi vor cuprinde în organizația bisericilor lor particulare, — dimpreună cu frații noștri macedoneni, dacă nu se vor iniția din partea regatului român încă din bună vreme măsurile trebuincioase de apărare. În acest caz s'ar ivi eventual și o nouă piedecă — cea a jurisdicțiunii ecleziastice — în calea dezvoltării intereselor românismului în Balcani, dacă adevărat am permite, ca aliații balcanici să ne prevină pe terenul ecleziastic.

Chestiunea macedo-română, atât de actuală azi, cere așadar o soluție îndoită: una constă din exoperarea deplinei libertăți politice și culturale, iar cealaltă din exoperarea unei organizații independente sau autonome ecleziastice. Spre cea dintâi trebuie să rîvnească statul român din toate părțile sale, iar pe cea a doua nu-i este permis să o nesocotească, dacă vrea în adevăr să pună în aceste zile decisive, temelie sigură reculegerii și înfloririi durabile neamului românesc din Pind și politice sale balcanice.

Guvernul țării românești, precum și înaltele cercuri ierarhice din București să nu piardă nici pe o clipă din vedere, că stau deja la pândă vechii vânători de interese religioase în Balcani, și numai așa e a se explica știrea din zilele trecute, că printre frații macedoneni s'au ivit — încă înainte de izbucnirea războiului contra Turcilor — n'au lipsit ispititorii, cari voiau să-i îndrepte pe frații din Balcani către Apus după — ierarhie națională!...

Dragul și sfântul Dumnezeu să deie să aibă odată capăt între Români procesul de diferențiere, fie el chiar și dogmatic...

Un glas de durere al d-lui N. Iorga.

— O scrisoare către abonații „Neamului Românesc”. —

Cetim într'un ultim număr al „Neamului Românesc” următoarea scrisoare plină de durere a dlui N. Iorga, adresată abonaților „Neamului Românesc”.

„Stimate Domn,

La atâtea indemnuri de a se plăti abonamentul până la 1-iu Ianuar n'am primit nici un răspuns. Vă rog eu personal a-mi răspunde sincer, dacă voiți să mai primiți foaia noastră. Răspingându-o ne faceți mai mare bine, decât primind-o fără a ține în seamă cererea noastră, fiindcă ajutați să se mențină o situație neclară, care e pentru noi cea mai periculoasă.

„Nerăspunzând în cursul săptămânei ne au-

torizați a înceta cu trimiterea. În același timp, dacă țineți la acțiunea noastră vă rog a ne răspunde la această întrebare:

„Față de creșterea numărului foilor naționaliste nu credeți, că e mai bine ca „Neamul Românesc” să apară numai odată pe săptămână politic și literar laolaltă, cuprinzând numai articolele mele?”

„Dacă doriți ca foaia să-și păstreze aparența de până acum, cerându-mi noi osteneți, sunteți datori a-mi cruța măcar noui sacrificii pe care în împrejurările în care mă aflu, nu le mai pot face.

„Deci — Vă rog ca pentru aceasta foaie, pe care nici unul din prietenii noștri politici n'o ajută cu un singur ban, deși aduce de 7 ani deficiente plătite din pungă mea, să ne aduceți în timp de zece zile — ca să știm ce să facem — măcar 3 abonări noi, plătind pe cel puțin 3 luni înainte.

N. Iorga”.

Reproducem rândurile de mai sus ale dlui Iorga, cu o adevărată mâhnire sufletească, văzând până unde merge indiferentismul fraților din țara liberă față de o muncă uriașă, pe care o îndeplinește cu mari și grele jertfe dl N. Iorga pentru regenerarea sufletului românesc de pretutindeni. Și nu înțelegem indolența atâtor oameni cari ar putea să ușureze câtuș de puțin jertfele pe cari — nu le mai poate aduce în viitor singur dl Iorga, cu toată dragostea mare ce are pentru idealul neamului nostru.

Unde sunt azi studenții lui Marte 1906? Absorbiți azi de valurile nesfârșitelor lupte de partid studenții însuflețiți până la paroxism în Marte 1906, au uitat cu toții acea impozantă manifestare a sufletelor românești — pentru dragostea limbii românești, care a cutremurat într'un puternic fior de mândrie întreg neamul românesc fără deosebire de granițe politice.

Oare nu se vor mai afla printre studenții de pe vremuri suflete curate și generoase, cari auzind glasul de adâncă durere al dlui N. Iorga, să înțeleagă momentul mare în care ne aflăm și să dea un demn răspuns la jertfele aceluși „om”, care este mândria unui neam întreg.

Ar fi o mare rușine și o mare și nespuse de grea răspundere în fața viitorului — dacă nu se va face așa!

— Dar banda, stăpâne, unde ai lăsat-o?

— Banda?

Drace! Atunci se făcu lumină în mintea mea și pricepui. Pricepeți și dv, nu este așa? Nici mai mult, nici mai puțin, mă luasă drept brigantul care, de sigur, trimisese vorbă că va vizita satul. Cum îi vedeam de mulțumiți, nu vrusei să le stric cheful, și nici nu m'am încercat să le arăt că se înșelaseră. Și timp de două ceasuri, eu acesta, cum mă vedeți în carne și în oase, am fost cel mai teribil brigant din împrejurimi, salut, respect și purtat în triumf cu cele mai vădite semne de stimă și de admirație. Întrebai pe primar de nevoile satului și le făgăduii sprijinul meu; le vorbii, pe departe, de viața în libertate, a păsărilor de pradă; mă arătai nepăsător de orice pericol; îmi bătui joc de jandarmii... absenți, dădui mâna cu toți tinerii, mângăiaii câțiva copii și îndrăsnii chiar să iau de obraz pe câteva țărănuțe mai îndrăznețe, care avuseseră curajul să se apropie de mine, ca să vadă mai de aproape un brigant. Vă spui: două ceasuri am fost un brigant perfect. Plecarea mea din sat, a fost cu adevărat triumfală. Tot satul, mândru de mine, m'a însoțit până la cea din urmă casă, și în drum, femeile mă arătau copiilor lor, câteva mi-au aruncat sărutări dela ferestre, flăcăii îmi atingeau armele, auzii chiar unele fete murmurând: — Ce frumos este! Pare un domn mare!

În sfârșit, un adevărat delir. Când am eșit din sat, poruncii excortei mele să mă lase sin-

gur. Numai decât m'au ascultat. Primarul făcu încă odată apel la buna mea voință, câțiva oameni îmi cerură voie să-mi sărute mâna, apoi toți se retraseră și mă lăsară singur. Iar eu, ca să nu mă dau de gol, intrai în cea dintâi pădure ce întâlneai în cale. Și drept să vă spun — și Dumnezeu să mă ierte — dar în acel moment, am simțit în mine toată satisfacția sufletească a unui adevărat brigant victorios.

Povestitorul se opri o clipă și se uită în jurul său, la fetele și la copiii cari îl priveau cu niște ochi ca ai țărănilor de pe atunci.

— Urmarea poveștii, am aflat-o mai târziu. După câteva ceasuri dela plecarea mea, se arătă la poarta satului un om murdar, plin de praf și de sudoare. Era adevăratul bandit. Fu primit cu dispreț, și cum dânsul spuse amenințând cine era, îl luaseră în bătaie de joc. Ce îi credeau așa de proști! El bandit! Un caraghios!

— Nu sunt așa briganzii! Pleacă d'aci caraghiosule.

Brigantul vru să se repeadă la ei, dar țărăni se făcuseră curajoși ca niște lei. Se năpustiră la el, și cât ai clipi din ochi îl desarmară și începură să-i tragă, ca orbii. În clipele acelea se simțeau în stare să ție piept unui regiment întreg. Oare, nu erau sub înalta protecție a unui brigant?

Bietul brigant adevărat, nu mai știa cum să scape. Dar mai frumos a fost, când se arătară jandarmii, cari se duseseră de dimineață... să ceară ajutoare, dar fără ajutoare, ceiace mă face să cred, că în tot timpul vizitei mele, stătuseră ascunși în vreun pod. Auzind de ce este vorba, se infuriară: Cum? zdrențurosul acela voia să-și răză de satul lor? Și săriră și ei la bătaie. În scurt, în pumni și în lovituri de picioare afară din sat, și-l lăsară mai mult mort în țărână. Nenorocitul brigant intră și el în cea dintâi pădure ce întâlneai... dar în alte condiții sufletești decât mine.

Spre norocul satului aceluși, brigantul a avut un suflet generos. Obicinuit cu lașitatea locuitorilor din satele prin cari trecea, neașteptata rebeliune a locuitorilor din X îi plăcu, și cu toate că mâncase bătaie, îi găsi oameni demni de stimă. Și a doua zi, primarul, primi o scrisoare, iscălită de însuș brigantul, prin care dânsul declara că satul X este singura comună care a fost în stare să i se împotrivescă. Aceasta este scrisoarea ce vă spusei adineauri că se găsește pusă în ramă, în primărie. Și astfel satul X a căpătat în istorie faima nemuritoare, de neînvinși și de neiertător al tirăniei.

Trad. de I. T. Alian.

Din Maramurăş.

(Sfârşit).

Preoţii din tractul protopopesc al leudului cari au fost adunaţi la sobor în leud, îndată după prânz se grăbesc spre Rozavlea, ca să ţină cel puţin aci prelegere populară, dacă au fost împiedecaţi ca înainte de amiazi să meargă şi la Strimtura.

Intr-o diplomă din 1373, se aminteşte că Rozavlea era a lui Ion Voivod, şi fiindcă se aminteşte şi despre o mănăstire la Rozavlea, probabil că voivodul Ion acolo în mănăstire şi-a avut reşedinţa. Biserica dela mănăstirea aceasta în anul 1661 s'a dăruit locuitorilor din Strimtura, care reparată slujeşte de sfânt lăcaş strimturenilor până în ziua de azi.

Biserica din Rozavlea e de lemn şi în stare foarte slabă, poate cea mai slabă în întreg Maramurăşul, iar sala şcolii române e micută şi scundă, iar anul trecut din lipsa învăţătorului, nici nu s'au ţinut prelegeri la şcoala română.

Casă parohială nu există, căci preotul local I. Ivăskó, care totodată e şi protopop peste două tracte: a leudului şi a Izei, locuieşte în casă proprie, iar credincioşii îi plătesc chirie. Tractul protopopesc al leudului mai bine de vre-o 10 ani e văduvit, şi n'are protopopul său, fără numai substituit, deşi în tractul leudului sunt cei mai deştepti şi harnici preoţi din întreg Maramurăşul dintre cari s'ar putea alege unul, care să fie vrednic a conduce oficiul acesta onorific. De altmintearea se svoneşte că protopopul substituit pentru tractul leud: I. Ivăskó, îşi va da demisia chiar şi dela parohie, şi se va retrage la o sf. mănăstire, unde în linişte să-şi petreacă restul zilelor.

Delegatul: preotul A. Anderco, prin o scurtă cuvântare deschide adunarea, şi dă cuvântul preotului I. Tartia dela Săcel, care vorbeşte frumos şi la înţeles: *despre stupărit*. Iar capelanul I. Birlea: *despre foloasele meseriilor, pentru români*. La sfârşit se înscriu dintre ţărani 20 de membri ajutători.

In 20 Oct. după amiazi la 3 ore se ţinu prelegerea populară în Dragomireşti, sediul pretorial.

Vecernia o serveşte preotul din Săcel I. Tartia, la sfârşitul căreia în biserică se începe prelegerea populară, căci zidul şcolii române s'a dărâmat, acum se zideşte o şcoală nouă tot din lemn, în dreptul bisericii celei nouă de piatră.

Popor foarte puţin s'a adunat, încât bărbaţi şi femei laolaltă, n'au trecut peste 50, până când în rîndul trecut, abia au încăput în bisericuţa cea mică de lemn.

Ne mirăm de absenţa preotului neunit din loc: Paul Moldovan, care nici în rîndul trecut n'a venit la prelegerea populară, şi după cum auzim a îndemnat şi pe poporeni lui, ca să nu vină să asculte prelegerile populare. Asemenea şi preotul neunit din Săcel V. Maximilian, care era pus chiar de conferenţiar, şi cu toate acestea a absentat.

Noi aşa ştim că Mitropolitul dela Sibiu i-a trimis pe dânsii şi pe antecesorii lor ca pe nişte sentinele, cari să propage spiritul naţional în pierduta ţară a Maramurăşului, şi când colo ce să vezi? Dânsii se retrag dela toate faptele româneşti şi strică datinele şi ritul oriental, mai ales preotul din Dragomireşti, care a introdus în biserică neunită statuia sf. Antonie, şi în luna Mai (în care lună se prăznuieşte amintirea sf. Antonie) a anului curent a făcut litanie (măjusi litanie) în toată ziua după amiazi ca şi la papistaşi; statuia a împodobit-o cu rozarii (rozsa füzér), şi inscripţii ungureşti potî vedea pe alocurea.

Preotul I. Tartia ca delegat, deschide adunarea, după aceea capelanul din leud: I. Birlea vorbeşte: *despre însemnătatea meseriilor pentru noi Români*, îndemnându-i ca să-şi trimită pruncii la tot felul de meserii şi comerciu, făgăduindu-le că le va căuta loc, pe la meseriaşii şi comercianţii români de prin Bănat şi Ardeal. Apoi preotul local E. Bran le ţinu o conferinţă ocazională, sfătuindu-i să se adune în tovărăşii şi să cumpere moşia răposatului fişpan Vincz, care pe vremuri era protopretor în Dragomireşti, care a adunat moşia cea mare dela Româ-

nii băştinaşi, astfel tot în mâna lor are să ajungă. Se înscriu vre-o 17 membri ajutători.

In 3 Noembrie dimineaţa la 9 ore sosim la Bocicoel, ca să ţinem şi aci prelegere populară, după ce în rîndul trecut n'am avut norocul ca să putem ţinea pe cea anunţată.

De data asta iarăş nu găsim preotul acasă, căci căraşul din Bocicoel a uitat să meargă după dânsul la Cuhea, unde locuieşte deocamdată, până ce se va muta în casa parohială din Bocicoel. Cu toate acestea, ca să nu umblăm înzadar şi a doua oră, ne punem şi stringem oamenii de pe uliţi — căci era Duminecă — şi mergem cu toţii la şcoală, care încă nu-i isprăvită, îi lipsesc uşile şi ferestrele.

Satul e cel mai mic în întreg Maramurăşul, neavând locuitori decât peste 1000, cu toate aceste e sat vechiu, căci diplomele ne spun că regele Ludovic la anul 1365 îl dăruieşte lui Bale, fecioru lui Sas Vodă. Oamenii spun că de mult tineau dascăl ambulant, care mergea acasă pe la oamenii şi învăţa pruncii, astăzi au învăţător ca şi alte sate, public.

Dr. Ilie Chindriş deschide adunarea şi roagă pe Dr. Vasile Meşter, să vorbească despre: *urmările neştiinţei*. După conferinţa aceasta instructivă se înscriu dintre ţărani 17 membri ajutători.

După amiazi la 3 ore sosim în frunţaşa şi vestita comună: leud, care are aproape 4000 de locuitori. Mai de mult au fost 2 parohii independente, astăzi are un preot şi un capelan, care capelanie e sistemizată.

Diplomele ne spun că regele Ludovic în a. 1365 a dăruit leudul şi Cuhea voivodului maramurăşan Bale, pentru serviciile sale multe, ce le-a depus întru apărarea ţării.

Are 2 biserici de lemn; cea *din deal* e de pe timpul regelui Ludovic, dela anul 1364 există până în ziua de azi. Casa parohială, şcoala română, cu 2 sale de învăţământ, 2 cvartire pentru învăţători, primăria comunală, aceste toate se află într'un zid de piatră.

În hotarul leudului, aproape de sat a fost mănăstirea călugărilor basiliani, precum astfel de mănăstiri s'au aflat şi în alte părţi ale Maramurăşului în vre-o 14 sate, cari apoi prin porunca împăratului Iosif al II-lea s'au secularizat şi astfel călugării au trebuit să le părăsească. Cu toate acestea în leud au mai stat călugării şi după ordinaţiunea de secularizare, iar zidul de lemn al mănăstirii l'au prăbuşit numai înaintea de asta cu vre-o 40 de ani, zidind casa capelanală. Fundamentul mănăstirii şi locul altarului se pot vedea şi azi, la locul numit „la mănăstire” ce se află pe un dâmb. În locul altarului azi stă o cruce, pe care a ridicat-o răposatul preot Grigore Bota. Se spune, că după ce au părăsit călugării mănăstirea, toate vasele de aur şi de argint şi alte scumpeturi şi bani mulţi, s'au trimis în vistieria statului, pentru de a augmenta fondul de congruă preotească. Iar obiectele străvechi cioplite în lemn, câte numai se pot afla într'o mănăstire, care a dăruit multe sute de ani, şi cărţile slavone preţioase din punct de vedere istoric, toate s'au ars, mai în anii trecuţi, din porunca preotului; până când dacă ar fi rămas, poate azi şi-ar găsi loc în sala muzeului naţional dela Sibiu.

Tot aproape de mănăstire a existat şi baie de sare pe care au construit-o strămoşii noştri Români, căci s'au găsit pe acolo şi bani de pe vremea împăratului Traian. De altmintearea, bani de pe vremea Romanilor, s'au găsit şi în alte multe locuri din Maramurăş, şi se află azi în proprietatea istoricului Dr. Ion Mihali din Sighet, care colecţiune valorează mai multe mii. În locul băilor de sare, azi e o groapă mare plină de apă, poporul o numeşte: „jezer fără fund”.

Leudul e sat istoric, căci dânsul a dat foarte mulţi bărbaţi vrednici ai neamului românesc. Astfel aici s'au născut: Gavrilă Mihali fostul septemvir dela Pesta; feciorii: Petru, mare proprietar în Sarasău, care aproape 40 de ani a fost deputat dietal; I. P. S. Sa Victor Mitropolitul dela Blaj; Ion protofisc comitatens în Sighet, culegătorul diplomelor maramurăşene, şi membru corespondent al Academiei Române; Ion Balea protonotar comitatens în Sighet; 4 avocaţi harnici: Dr. Mariş, directorul executiv la banca „Maramurăşana” din Sighet; Dr. Vasile Meşter în Vişăul de sus; Dr. V. Chindriş în

Sighet; Dr. Ilie Chindriş în Vişăul de sus, apoi nenumăraţi preoţi şi învăţători.

Din leud, prin sârguinţa capelanului de acolo: Ion Birlea, s'a pornit acţiunea ca să se înfiinţeze o bibliotecă populară, cea dintâi până acum în întreg Maramurăşul. S'a făcut apel prin toate foile dela noi, şi în unele din ţară, ca să dăruiască cărţi pentru augmentarea acelei biblioteci. Cei din ţară au răspuns în număr frumos, dar intelectualii dela noi au arătat până mai deunăzi o nepăsare condamabilă. La viitoarea prelegere populară, se va deschide în mod solemn, şi, se va da spre folosinţa poporului, care e deştept şi dornic de carte bună, pildă eclatantă e faptul acela, că în anul acesta -40 de tărani au fost abonaţi bibliotecii populare dela Asociaţiune şi e nădejde că la anul viitor se va urca numărul la 200 de membri ajutători ai Asociaţiunei.

Cu toate acestea, conducerea atât cea bisecească cât şi cea civilă e foarte slabă. Sunt foarte multe nerînduiele în toate părţile. Astfel auzim, că părintele vicar Tit Bud va ieşi în zilele aceste la faţa locului în leud, ca să cerceteze cauza muntelui „Stănişoara” care e proprietatea bisericii şi a şcolii, din venitul căruia se plătesc învăţătorii confesionali, şi care munte mai anii trecuţi s'a vândut unui jidan din Vişăul de sus, aşa între 6 ochi, fără licitaţie publică, cum porunceşte vldicia, — de sine se înţelege că l'au vândut pentru un preţ ridicol, iar pentru serviciul acesta dânsii au primit dela jidan, zeci de sute de coroane, ca bani de meclera.

Tot astfel slab stau treburile composesorale, a cărui oficanţi, afară de preşedinte toţi au demisionat de vre-un an de zile, şi cu toate aceste nu se convoacă adunarea, unde să se aleagă alţi oficanţi; nici plângerile alor 300 de composesori, cari s'au înaintat prezidiului, aproape de un an de zile, până azi încă nu s'au sanat. Sunt apoi alte lucruri slabe nenumărate, cari trebuie să se saneze, căci harnicul avocat dela Vişăul de sus Dr. Gavrilă Iuga, care stă în ajutorul iendunilor, se nizuieşte ca să readucă starea normală în satul frunţaş, în leud. Poporul s'a deşteptat şi cere să se facă lumină, şi credem că se va şi face.

Stând astfel, lucrurile din leud, comitetul despărţământului Vişău-Iza a hotărît ca în leud să se trimită ca conferenţiar 2 bărbaţi harnici, avocaţi iscusiţi, ambii de naştere din leud, ca să vorbească despre legi.

Delegatul comitetului, capelanul din loc Ion Birlea, prin o vorbire potrivită împrejurărilor deschide adunarea şi roagă pe bărbatul ales, pe avocatul Dr. Vasile Meşter — care din luna Septemvrie lăsând oraşul Vârşeţ a venit în locul părinţilor şi fraţilor săi şi şi-a deschis cancelaria advocaţială în Vişăul de sus — ca să dea sfaturi acomodate *din legile comunale*. Între alte multe învăţături ce le dă leudenilor, aminteşte şi aceea că reprezentanţa comunală are drept să ceară şi să pretindă, ca toate protocoalele să se conducă de către notar şi în limba românească. Dr. Ilie Chindriş vorbeşte despre *legile composesorale*, un fapt care interesează pe poporeni în măsură foarte mare.

In 10 Noembrie se va ţinea prelegere populară în Săcel şi Sălişteia, iar în 17 Noembrie în Cuhea. Cu aceste se va sfârşi seria a doua a prelegerilor populare ţinute de către comitetul desp. „Vişău-Iza” al Asociaţiunei.

In 1 Decemvrie se va ţinea adunarea generală în biserică cea nouă din Dragomireşti.

Corespondent.

Abonaţi

„POCĂIŢII”

Cea dintâi lucrare românească asupra acestei soarte, provăzută cu indice şi registru bibliu. La orice întrebare deschizi cartea şi află răspunsul!...

Preoţilor! Aveţi predicile gata împotriva pocăiţilor!

Manual indispensabil. Abonament la autor: până în 10 Noembrie st. v. 2 cor. + 10 fil. porto. A se adresa la:

(Ba 563-3)

Dr. Nicolae Brănzău, paroh în Vulkán.

O univer

O foarte rante, au potului, pentru ment de insu. E aici mult de neam şi moral pe ca publicul roma acestui ideal, în viitor — e o flacăra a e şi lumineze cutură româ

Un frumoastră lucit succursivitate conform pro nile de cultură dorit, dacă s multă dela s en se perind tate după un duce cu sine caldă — dela arunca prin de o bună de eadă înfrânti

Reuniunile propus să ţin ferinţe pentru început plin lare, care ar cultura, pent rale, cu atât Avizul, pe orientarea m poate fi în a şi pentru alte să fie în ace tru conducăe putut să pur care se feagă e de cuprins

„Reuniuni terul concurs aranja în de matică de con de interes lit inlectualulu

„Seria co Noemvrie no printr'un înă eanonie Dr. rabilia confer despre „Vede proiectiuni cu dea frumoase Nota Coresp. Martie 1913 i cis la orele 5 Cele mai mul tiumi luminaş fi şi prestaţi persoană 20 studenţi 10 b

„Pentru în versitate pop lează la sprij că apelul nos dăm pentru c

Dr. Izidor Gavril Preccu lom Raţiu: s români. Petru stumele vechi Grigorescu, Ş hai Viteazul.

Margit

Nostricacioase, totfelul de ne

De vânza

O universitate populară în Blaj.

— Corespondență specială. —

Blaj, 12 Noembrie.

O foarte frumoasă mișcare cu frumoase speranțe, au pornit zilele acestea intelectuali Blajului, pentru a ridica și aici încă un nou monument de însuflețire pentru cultura românească. E aici mult entuziasm și multă dragoste față de neam și e nevoie acum numai de sprijinul moral pe care sunt în drept să-l aștepte dela publicul românesc al Blajului ca înțelegători ai acestui ideal, pentru ca acest început să devină în viitor — ceea ce au avut în gând inițiatorii — o flacără a culturii noastre, care să încălzească și lumineze sufletele insetate după adevărata cultură românească.

Un frumos gând — căruia îi dorim cel mai strălucit succes. Și sperăm, că acest început de universitate populară — care se va desfășura conform programului ce și-au fixat Reuniunile de cultură din Blaj — va și avea succesul dorit, dacă se va ținea seamă și de studențimea multă dela școlile noastre de aici, cari an de an se perindă prin aceste școli cu suflete insetate după un ideal — și cari fără îndoială vor duce cu sine un suflet mai senin și o inimă mai caldă — dela aceste cursuri, atunci, când se vor arunca prin valurile vieții, unde vor avea lipsă de o bună doză de entuziasm, pentru ca să nu cadă înfrânți ușor.

Reuniunile de cultură din Blaj, cari și-au propus să țină în decursul iernii o serie de conferințe pentru publicul blăjan sunt desigur un început plin de speranțe al universității populare, care ar fi o puternică isvor de lumină și cultură, pentru ori care neam cu tradiții culturale, cu atât mai vărtos pentru neamul nostru.

Avizul, pe care-l reproduc întreg — pentru orientarea marelui public e un program, care poate fi în același timp un punct de îndrumare și pentru alte centre românești din Ardeal, poate să fie în același timp și un titlu de laudă pentru conducătorii intelectuali ai Blajului, cari au putut să pună bază în Blaj — unui lucru de care se feagă frumoase speranțe în viitor. Avizul e de cuprinsul următor:

„Reuniunile culturale din Blaj, cu binevoitorul concurs al profesorilor școlilor noastre vor aranja în decursul iernii acesteia o serie sistematică de conferințe asupra diferitelor chestiuni de interes literar, științific — absolut necesare intelectualului, industriașului și negustorului.

„Seria conferințelor se va inaugura în 10 Noembrie nou 1912. (S'au inaugurat Duminecă printr'un înălțător cuvânt de deschidere al p. canonic Dr. I. Marcu, căruia i-a urmat admirabila conferință a profesorului Gavril Precup despre „Vederi de peste Carpați” — însoțită de proiecțiuni cu schiopticonul unde s'au putut vedea frumoase vederi din București și Sinaia. Nota Coresp.) — și se va continua până în 10 Martie 1913 în fiecare Duminecă și Mercuri precis la orele 5 seara în sala „Casinei române”. Cele mai multe lecțiuni vor fi însoțite de proiecțiuni luminoase. În legătură cu conferințele vor fi și prestațiuni artistice. Taxa de intrare: de persoană 20 bani, de familie 50 bani, pentru studenți 10 bani.

„Pentru înfăptuirea acestui început de universitate populară — reuniunile culturale apelează la sprijinul onoratului public. În nădejdea, că apelul nostru va întâmpina răsunetul dorit dăm pentru orientare și ordinea conferințelor:

Dr. Izidor Marcu: Cuvânt de deschidere. Gavril Precup: Vederi de peste Carpați. Dr. Ioan Rațiu: Savanții români. Al. Ciura: Poeți români. Petru Suciu: Domnițele române și costumele vechi. Flaviu C. Domșa: Tablourile lui Grigorescu. Ștefan Pop: Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul. Dr. Ambroșiu Chețianu: Penin-

sula Balcanică și popoarele ei. Dr. V. Hâncu: Igienă. Dr. Octavian Prie: Din literatura germană. Traian German: Descoperiri mai noi. Mihail Șerban: Telegrafia fără fir. Nicolae Negruțiu: Cucerirea văzduhului. Augustin Caliani: Urmele Romanilor în Ardeal. Dr. Alexandru Rusu: Căile minții spre Dumnezeu. Dr. Alexandru Nicolescu: Creștinismul și rolul social al femeii. Alexandru Borza: Apa ca factor geologic și Descoperirea polilor. Iuliu Maior: Friedrich Schiller”.

Numele conferențiarilor — între cari se află mulți cu o deosebită greutate în viața noastră publică sunt o garanță pentru seriozitatea lucrului, și noi nu putem decât să le urâm din inimă cel mai deplin succes! (+).

Jubileul de 40 de ani al „Casinei române” din Caransebeș.

— Fragmente și o serată. —

— Corespondență specială. —

Caransebeș, 14 Noembrie.

Vitregitatea sorții a lăsat urme adânci în viața culturală a fraților noștri din acest centru românesc. Politica nefastă, care purta pecetea intereselor personale și care este bine cunoscută publicului nostru, a înfițiat toate arterele organismului nostru național.

Un zăbravie de apatie, de neinteresare acoperea sufletul măhnit al celor ce conduceau până aci afacerile românești. Cațavencii guvernamentali se instăpâniră în avutul nostru național, și ori ce străduințe de a-i scoate măcar din cetățiele noastre culturale erau zădărnice.

De aici apoi stagnarea generală. Totul e însă supus schimbării. Reacțiunii trebuia să-i urmeze o acțiune sănătoasă. În vremea din urmă am avut bucuria, să auzim vesti din ce în ce mai bune din Caransebeș. După repetite lupte, conducerea „Societății române de cântări”, a „Casinei române” și a „Reuniunii femeilor române” o ia generația noastră mai tânără, care cu puteri îndoită caută să ducă la îndeplinire străduințele, izvorite din cea mai curată însuflețire pentru ridicarea neamului din aceste părți. — Se aranjează sezători literare, teatre, petreceri s. a., toate având succes desăvârșit, atât moral cât și material.

Publicul începe a se încălzi la flacără caldă a însuflețirii, de care este pătrunsă această generație, conștie de greaua-i chemare. Și e mare nădejdea, că rîndurile societății românești se vor închiega cu desăvârșire. Firește, fi-vor și neîndestuliri și... tot începutul acțiunilor sănătoase întâmpină însă greutățile obișnuite la noi, la Români.

Nădejile noastre sunt prin urmare cu încredere concentrate în jurul acestor tineri bravi, pentru că în urma seriozității, cu care-și îndeplinesc chemarea, al lor este nu numai prezentul, ci și viitorul.

De mult nutrim dorința, să văd o manifestare mai proaspătă, mai nouă a caransebeșenilor. Și mi-a fost binevenită serata literară aranjată de „Casina română” cu prilejul jubileului ei de 40 de ani.

Inițierea acestei societăți e a se atribui însuflețirii și dorului de lumină al conducătorilor noștri de pe vremuri, în frunte cu episcopul Ioan Popasu. Intruchiparea ei a fost cel dintâi semn de mire a cetățenilor caransebeșeni „prin sublimul lanț al ideii naționale” — cum a zis bravul președinte al casinei, Dr. Cornel Corneanu, în vorbirea sa de deschidere.

Tot din vorbirea dsale am spicuit în fuga creionului și următoarele date istorice, de mult interes.

Statutele, stabilite în consfătuirea din 14 (26)

Februarie, 1872 au fost aprobate de minister în 17 Mai același an, așa că societatea-și văzu intruchiparea deja în 11 (23) Iunie, când se țin cea dintâi adunare generală. Destinele ei au fost conduse de bărbați ca: Filaret Musta, Ion Bartolomei, Alexandru Stancovici, Aron Damaschin, Ioan Ionașiu, Vasile Mândream, Ștefan Velovan, Ioan Nemoian, Dr. Iosif Tr. Badescu, Patriciu Drăgălina, Traian Doda, Ilie Curescu, Ioan Topul, Iosif Seracin, Andrei Ghidiu, Constantin Pepa, Nicolae Marin, Aurel Moaca, iar în vremea din urmă de Dr. Cornel Cornean.

În anul acesta jubilar și-a ajuns culmea, la care — după atâtea frământări vitrege — a putut și-a trebuit să ajungă, având o avere de peste 4000 de coroane, o bibliotecă bogată, și un frumos cabinet de lectură, local și aranjament, cum nu cred să aibă o altă casină în țară. Are un număr însemnat de 92 membri ordinari și mai mulți externi. Sânt convins, că toate astea sânt de-a se mulțumi energiei comitetului, care deja de doi ani stă în fruntea societății.

Istoricul — fragmentar — al acestei societăți mi-a adus aminte multe așezăminte de ale noastre. Ce nu-i în stare să se facă în scurtă vreme un comitet cu un președinte harnic în frunte!?... Scursu-s'au 40 de ani, în muncă, stagnare și coboriș. Și doi ani, au fost îndestulitori unei generații tinere, conștii și însuflețite să se mândrească cu o casină română. — Pilda cea mai grăitoare a fost însă serata, demnă de vrâsta de 40 de ani a societății, demnă de comitetul ei și de generația ce-i stă într'ajutor și propășire. Erau de față mulți bărbați de seamă, unii foști prezenți și membri în comitet. Remarc pe P. S. Sa Dl Episcop Dr. E. Miron Cristea, pe I. P. C. S. Dl archimandrit și vicariu episcopesc Filaret Musta, d Patriciu Drăgălina, presid. comun. de avere, apoi reprezentanții tuturor așezămintelor și breslelor sociale din loc și jur.

Neobositul președinte, Dr. C. Cornean secr. cons., făcând istoricul societății, arată motivele ce l-au îndemnat întru serbătorirea celor 40 de ani de viață a unui așezământ românesc înfloritor, în felul, cum s'a făcut; dar, a ținut ca a această serbare să nu fie numai a Caransebeșului, ci a întregului ținut, a cărui centru este. Să privim la serbarea asta, ca la o serbare a Banatului întreg, căci rînd pe rînd grăi-vor trei scriitori recunoscuți ai lui: nuvelistul Mihail Gașpar, delicatul poet Dr. Vasile Loichița și intrupătorul firii bănățanului în viersuri, Dr. George Gârda. Pornind apoi din duhul ce-a înșuflet societății, măturisește sănătoasele și idealele principii, ce le-au croit noua generație întru călăuzirea muncii ce de-acum te-așteaptă. Frumoasa vorbire a fost subliniată de publicul ascultător cu aceeași însuflețire și cu același drag, cu care i-a fost dată. Și rar ni-e dat s'ascultăm un program mai variat și mai atrăgător, ca cel ce-a urmat.

D-na Aurelia Tătaru și dșoara Florica Lințiu au dovedit, că știu să ridice o serbare la un nivel curat artistic. Măiastră cea dintâi în dulce cântec, măiastră cealaltă în gingașe frângerii de strune.

Triumviratul bănățean al scriitorilor a rupt flori alese din sufletul său, ca să ne mai înalte pe noi, cei mălțați de însuflețire. Usor, ca un roman, trist ca o poveste ce-a fost curgea grăirea protopopului — nuvelist Mihail Gașpar, făcându-ne să urmărim cu gândul pa-acel ce-a fost Ioan Popovicu-Bănățanul. Plăpânde de gingașe — unele —, îndurătoare de îndurerate — altele — se înșiruiau versurile poetului Loichița, când în „cântece de nuntă, când în stihuri de îngropare”. Iar poeziile cu mult umor, specifice bănățenesc, ale lui Dr. Gârda și V. Vlad-Delamarina, nu și-ar fi aflat nu numai bun talmaci, decât pe însuș veselul Dr. George Gârda.

Margit-Viora { CRÈME
POUDRE
SĂPUN.

Neștiucioase, depărtează de pe față piștrui și totfelul de neurătenie. — Prețul 1 cor. 60 fl.

In contra tăciunelui de grâu.
Cel mai bun mijloc
O dosă 40 fl., care ajunge la 100 klgr. grâu.

Praf pentru porci,
care promovează îngrășarea

1 cutie	70 fl.
1/2 Klgr.	1 cor. 50 „
1 „	2 „ 50 „

De vânzare numai la: **BRAUN ERNO** farmacie la „Sfta TREIME”, Timișoara-Iosefin str. Bom 7

Corul l-am aflat reorganizat: are membri activi și dintre inteligență, iar de conducător pe valorosul conducător de odinioară al „Hilariei”, pe d. Nicolae Firu. S'a și văzut și la cor, și la cvartet și la duette. — Cu nădejdi multe privim la frumoasa muncă începută și în altă direcție.

Modest, întotdeauna gata la ajutor și jertfă de oboseală, d. prof. Antoniu Sequeus a susținut și de astădată acompaniamentele la pian. Un om, care deși străin de origine, dar acum e român în simț și vorbă, român care nu face vorbă și vâlvă, ci numai fapte reale. —

Insuflețiti de succesul moral și cel material, cum rar se vede, pornit-a o horă ca'n „Nunta Zamfirii”:

„Doi pași la stânga linșor
Și alții doi la dreapta lor,
Se prind de mâni și se desprind,
Se-adună 'n cerc și iar se'ntind,
Și bat pământul, tropotind
In tact ușor”..

— niță.

O Albania autonomă.

București, 31 Octombrie.

Spuneam, mai acum câteva zile, că dacă aliații creștini din Balcani își inchipuie că sângele vărsat le dă dreptul de a dispune după voie de teritoriile cucerite, se înșală.

Mai repede decât ne inchipuiam, coaliția are ocazie să constate imposibilitățile pe care le-au creat pretențiunile formulate și visurile de împărțire a împărăției turcești.

Austria de comun acord cu aliatele sale, a făcut reprezentări foarte semnificative la Belgrad, precizându-și punctul său de vedere și notificând Serbiei că monarhia austro-ungară nu va admite, sub nici un cuvânt, ocuparea Albaniei și deschiderea de porturi sârbești la Adriatică.

Hotărârea aceasta a Austriei, de altfel în totul împărțită și de Italia, constituie prima dificultate serioasă în calea învingătorilor.

Sârbi, cu drept cuvânt se găsește într-o poziție foarte delicată. Cu atât mai greu de ieșit din acest impas, cu cât Austria n'ar avea nimic de zis în ipoteza ca Serbia, renunțând la coastele Albaniei, ar merge să-și caute un acces la Marea Egee.

În Albania însă, Austria îi spune că n'are ce căuta, acolo fiind în joc interese italo-austriace de prima ordine.

După cât se pare, Albania, în presupunerea unei noi împărțiri politice a Turciei, are menirea să devie un stat autonom care să facă separațiunea dintre Grecia și Serbia.

Intenția aceasta, pe care marile puteri se spune că o au pentru bravul popor Albanez, își găsește cea mai deplină justificare din o mulțime de puncte de vedere.

În primul loc, principiul naționalităților, pus înainte ca rațiunea supremă a războiului balcanic, nu-și nici un cuvânt să nu se aplice și pentru Albania, dacă se aplică pentru teritoriile din Peninsula dacă se aplica pentru teritoriile din Peninsula locuite de Greci, Sârbi și Bulgari. Se știe, în adevăr, că fondul populației în Albania îl constituie Albanezii. După ei, vin Românii care sunt foarte numeroși și apoi Musulmanii. Cât despre sârbo-bulgari, nici că există în acele ținuturi.

În al doilea loc, Albanezii, prin firea lor mândră și rebelă, n'ar suporta, fără o perpetuă revoltă, dominațiunea slavilor, o rasă de care ei s'au ferit întotdeauna, întru cât o socot ca inferioară nobililor urmași ai lui Skander-bey. Și dacă, mahomedani fiind o bună parte din ei, Albanezii, o viață comună și patriarhală pe care o stăpânirei turcești ducând o luptă perpetuă cu

regimul hamidian, își poate ori cine inchipui ce ar fi pentru liniștea Europei o Albania împărțită între Grecia și Serbia.

În afară dar, de interesele Austriei și ale Italiei, o Albania independentă apare, chiar de pe acum, ca o condiție de stabilitate și de echilibru în noua alcătuire a popoarelor balcanice.

Pentru noi Românii, chestia Albaniei prezintă un interes excepțional.

Peste o sută de mii de Cuțo-Vlahi, răspândiți cu profuziune pe coamele și crestele munților din aceste regiuni, duc, împreună cu Albanezii, o viață comună și patriarhală pe care o caracterizează cea mai perfectă armonie. Ambele națiuni, deopotrivă de conștiente de des-

cedentele lor alese, au constituit elementele cele mai valoroase ale imperiului otoman. Între ele și lumea slavă există o prăpastie.

Ori, compatrioții noștri Aromâni în ipoteza unei Albanii autonome, ar fi mențiți să realizeze mari progrese pe calea deșteptării naționale. Înțelegerea alba-no-română, alianța chiar dintre aceste două rase, a făcut, încă, de mult, obiectul celor mai serioase preocupări pentru mulți naționaliști Români și Albanezi.

De aceea, socotim că punctul de vedere al triplei alianțe privitoare la năzuințele Sârbilor asupra Albaniei, constituie una din chestiile asupra cărora România trebuie să fie cu o deosebită atențiune.

Războiul balcanic.

Atitudinea Austro-Ungariei față de Serbia. — Mobilizarea flotei austro-ungare? — Serbia vrea pace. — Anglia în chestia porturilor sârbești. — Italia și chestiunea albaneză. — Proclamarea autonomiei Albaniei. — Pericolul unei conflagrațiuni europene. — Presa străină și România. — Presa guvernamentală ungurească desaproabă campania opoziției ungurești contra României.

Arad, 14 Noembrie.

Față de atacurile presei și diplomației sârbești, atitudinea monarhiei noastre este deosebit de conciliantă. De aceea atențiunea întregii diplomații europene e îndreptată acum spre Serbia. Se așteaptă în fiecare moment publicarea notei sârbești în care tânărul regat își va preciza clar condițiunile. Tratatule în chestiunea portului reclamat de sârbi, urmează înainte. După cum suntem informați, monarhia noastră a pus Serbiei trei alternative. Serbia va putea primi un port maritim, dacă va dovedi că are intențiuni pacifice. Drumul, însă, care va duce la acest port nu va trece pe pământ sârbesc. Portul destinat sârbilor va fi sau un port dalmațin pe care Serbia să-l poată folosi cu drept nelimitat, sau unul muntenegrin și o cale ferată condusă din Serbia peste Novibazar și Muntenegru, sau, în sfârșit, un port liber pe coastele albaneze, fără ca Serbia să-și întindă suveranitatea asupra Albaniei sau a portului însuși. — După cât știm, guvernul sârbesc pentru aceea întârzie cu răspunsul, fiindcă așteaptă hotărârea aliaților săi. Răspunsul ce-l așteaptă Austro-Ungaria, va fi, în felul acesta, un răspuns colectiv, cuprinzând toate chestiunile de divergență dintre statele balcanice și Tripla Alianță.

Atitudinea Austro-Ungariei față de Serbia.

Frankfurt. — „Frankfurter Zeitung” află din Viena, că Austro-Ungaria în nici un caz nu va renunța la pretențiunile sale față de Serbia. Austro-Ungaria și Germania sunt hotărâte să nu ia parte la nici un fel de conferință ce s'ar convoca în această chestiune.

Mobilizarea flotei austro-ungare.

Agram. — Rezerviștii din marina austro-ungară, în mare parte croați și dalmațieni, au primit ordine urgente de chemare. Din sursă sigură se anunță că o escadră a flotei austro-ungare a plecat astăzi la Durazzo. La Giovanni di Medua va pleca o escadră italiană.

Belgrad. — În Capitala Serbiei s'a răspândit șovonul că vasele de război ale Austro-Ungariei vor ocupa porturile Durazzo și Alesio. În oraș domnește o mare panică.

Un comunicat despre concentrările de trupe austro-ungare în Bosnia.

Viena. — Deoarece în urma intrării în vigoare a noiei legi militare a fost convocat un număr mai mare de recruți, instrucția acestora a devenit mult mai dificilă. Din această cauză comandamentul militar s'a văzut îndemnat ca pe noii recruți să-și țină patru săptămâni în cercurile lor pentru ca să fie instruiți, și numai după aceste patru săptămâni să-și trimeată la trupele lor, unde au fost dislocați. *Implinindu-se acum aceste patru săptămâni, în 14 l. c. s'au început transportările în întreaga monarhia.* Cu acest prilej în legătură cu aceste mișcări de trupe neobicinuite se cuvine a explica publicului faptul, că trenurile militare transportă numai obicinuitele contingente de recruți la trupele corpurilor 15 și 16 dela sud.

Serbia vrea pace.

Viena. — „Neues Wiener Tageblatt” află din Belgrad că guvernul sârb caută o modalitate prin care diferențele cu Austria să se poată aplana pe cale pacifică. La Belgrad sunt convinși că situația este serioasă și că Austria își va apăra interesele prin orice mijloace.

Anglia în chestia porturilor sârbești.

Londra. — „Daily Telegraph” spune că nu se îndoiește că se va admite propunerea lui Asquith de a se amâna chestia portului sârbesc pe Adriatică până la soluțiunea generală după terminarea războiului.

„Daily Graphic” spune că și Austro-Ungaria poate cere ca Serbia să-și amâne formularea pretențiilor cu privire la un port pe Adriatică până la reglementarea generală a chestiunilor.

Londra. — „Westminster Gazette” scrie: Nu voim să deprecem importanța chestiunii austro-ungare-sârbe dar ideea că Austro-Ungaria pentru o astfel de chestiune ar putea să intre într'un conflict cu Rusia și țări în război și ceilalți membri ai triplei alianțe ne pare ridiculă. Atitudinea Austro-Ungariei a fost până acum absolut corectă și răbdătoare dar chestia albaneză este atât de importantă pentru Austro-Ungaria și Italia că nu ne putem aștepta ca să considere punctul de vedere sârbesc ca defini-

Biroul tehnic

G 324

Inginer diplomat

Robert Goldschmidt

autorizat legal.

Telefon: 489.

Brașov (Kronstadt) Schlossbergzeile nr. 8.

Dă consultări în toate chestiile industriale și tehnice-industriale

:-: Proiectează și execută stabilimente electrice și de mașini. :-:

Liferează turbine, roate hidraulice și pompe centrifugare, după construcții speciale probate.

▼ Execută stabilimente hidrodinamice și de mori. ▲

▲ Liferează mașini pentru toate ramurile industriei. ▼

tiv. Faptul important pentru întreaga Europa este ca odată războiul terminat Albania să nu devină o nouă chestie macedoneană.

Italia și chestiunea albaneză.

Roma. — „Tribuna” examinează situațiunea diplomatică cu privire la regularea noii stări de lucruri în peninsula balcanică și relevă că Italia se bucură că formula „statului-quo” a fost înlocuită cu formula „Balcanii popoarelor balcanice”. Ziarul declară că Austro-Ungaria aderând chiar sub rezervă la recunoașterea faptului împlinit a dat statelor balcanice o dovadă de particulară sa amicitie și Europei o mărturisire de prudență politică. „Tribuna” adaugă: Recunoașterea principiului naționalităților trebuie să fie făcută de Europa fără nici o limitare și prin urmare trebuie să fie întins asemenea Albaniei. Statele balcanice ar comite o greșală prea gravă negând Albaniei ceea ce reclamă pentru ele înșile. Acordul european asupra acestui punct a fost deja atins și Italia, care totdeauna și-a arătat simpatia pentru cauza albaneză, nu se poate astăzi lipsi dela tradițiunea și politica sa. „Tribuna” crede că după risipirea ceței diplomatice se va constata că cererile Austro-Ungariei nu sunt fără rațiune ofensive. Sentimentele de moderațiune a statelor balcanice vor permite puterilor de a rezolva asemenea toate chestiunile secundare a marii chestiuni orientale.

Proclamarea autonomiei Albaniei.

Atena. — După știri particulare heii albanezi au ținut un congres la Valona și au proclamat autonomia Albaniei.

Măcelurile din Albania.

Londra. — Un diplomat sosit acum de curând din Serbia a declarat unui colaborator al ziarului „Daily Chronicle” că trupele sârbe organizează măceluri în Albania. În împrejurimile orașului Üsküb au fost măcelăriți 2000, iar la Priștina 5000 albanezi. După ocuparea orașului Üsküb comandantul trupelor sârbe a trimis în toate direcțiile patrulare, cari au incendiat mai multe sate albaneze și au măcelărit pe locuitori. În ultima noapte petrecută de armata sârbă la Üsküb au fost măcelăriți o mulțime de albanezi. Cadavrele au fost aruncate în apă. Ofițerii sârbi povestesc că râurile din Albania sunt pline de cadavre. Se zice că sârbii ar fi hotărâți să extermină pe albanezi.

Pericolul unei conflagrațiuni europene?

Sofia. — Fostul ministru Radoslavoff a declarat unui ziarist că dacă Austro-Ungaria va împiedica rezolvarea chestiei balcanice, a cărei „condiție sine qua non” e ocuparea unui port în Adriatică de către sârbi, atunci va izbucni un război ce de sigur nu se va mai putea localiza.

Presă guvernamentală ungară dezaproabă campania opoziției ungurești contra României.

Budapesta. — Ziarul guvernamental „Budapesti Napló” sub titlul „Politica externă sub roata morții” publică un articol vehement în care atacă pe șefii opoziției unite maghiare, zicând: că aceștia s’au folosit, la intrările populare ținute în diferitele orașe din Ungaria, de poziția actuală a politicii externe, pentru a servi intereselor politice interne ale opoziției. Ziarul zice că șefii opoziției sunt absolut ignoranți în chestiunile externe.

„Este într’adevăr revoltătoare politica opoziției care atâta acum contra României și cu o fantazie sălbatică alarmează opinia publică, cum

că Austro-Ungaria va face război și va vărsa sânge numai pentru a face pe plăcul României. Aceste atacuri în contra României trebuie respinse fiindcă știm cu toții că este cel mai credincios și corect aliat al monarhiei. Atâta lipsă de scrupule și atâta cinism sunt revoltătoare Opoziția atâta în contra noastră, pe Serbia, a cărei fantazie, ca și în alte împrejurări, este dispusă la exagerări”.

România e pregătită.

Paris. — „Excelsior” publică următoarele dela corespondentul său din Constanța:

„Am străbătut toată România; am putut să stau de vorbă cu ofițerii armatei române, cari mi-au afirmat că s’au luat toate dispozițiunile de către guvernul român și de către autoritățile militare ca să asigure o grabnică mobilizare. Ofițerii sunt totuși la posturile lor, aprovizionările sunt complete și nu se așteaptă decât un ordin ca să se încorporeze rezerviștii. Mobilizarea n’ar cere mai mult de trei zile.

Când trenul nostru a părăsit Bucureștii, zărirăm în depărtare, spre câmpul de aviațiune, un grup de trei monoplanuri cari făceau exerciții. Unul dintre ele, deslipindu-se de acest grup, a escortat Expressul nostru, așezându-se la înălțimea locomotivei. În el se afla un ofițer, care se saluta cu călătorii”.

Presă străină și România.

Viena. — „Die Zeit” publică următoarele dela corespondentul său din București. (Inregistrăm acest pasagi, cum de altfel înregistrăm tot ce se publică în presa străină despre România, lăsând pe seama cetitorilor comentariile: N. R.)

Urmările războiului bulgarilor au deșteptat în România sentimente de gelozie, mirare și griji pentru viitorul care atâră în balanță. Nu se observă nici o dispoziție războinică în privința Bulgariei. În cercurile militare mai ales un război împotriva Bulgariei nu e nici de fel popular, deoarece lumea e de părere că rizicul României ar fi prea mare (das Spiel den Ein-vatz, nicht werth ist—miza României prea mare față de câștig în jocul acesta.)

Bulgaria — așa îmi spunea un militar superior, va câștiga la încheierea păcei un teren cu vre-o 2 jum. milioane locuitori. Porțiunea din teren dintre Siliștră și Marea Neagră asupra căreia România trebuie să ridice pretutindeni, are poate 20—30.000 locuitori și din punct de vedere strategic este de o valoare inestimabilă. Dar chiar cu o mărire de teritoriu din pământul bulgar noi nu vom avea nici o sporire, deoarece noi ne menținem pe baza de a rămâne un stat național, și pentru că sporirea populației noastre cu un element bulgăresc așa de constient, apare ca ceva foarte puțin de dorit.

Cercurile politice însă, văd cu totul altfel lucrările. Aceasta nu înseamnă însă că se caută ceartă bulgarilor sau ar dori să le ia ceva cu puterea. Dar ținând seamă de amorul propriu național și de agitațiunea opiniei publice, nu vrea nimeni ca la încheierea păcei România să nu se aleagă cu nimic. Concesiuni naționale și culturale petru macedo-români — cum li se spune aici cutovlahilor din Macedonia — se vor realiza fără greutate și se va face totul ca la conferința europeană să se câștige și oare cari concesiuni „teritoriale”. Acea mare putere, care va ajuta România pentru satisfacerea pretențiunilor ei, își va câștiga prietenia nemărginită a acestei țări. Cât privește Rusia ea pare a face toate pregătirile spre a-și da aerul unui apărător activ al României.

Paris. — „Le Temps” publică următorul articol dela corespondentul său din București:

Deși guvernul rămâne de nepătruns în planurile sale și are cea mai mare grijă ca să nu vorbească nimic de ele — probabil ca să nu atingă susceptibilitatea regatului vecin — se crede aici că Franța și Rusia își dau seama de legitimitatea pretențiilor eventuale ale României, care n’au nici de fel drept origină o dorință de mână teritorială, ci sunt pur și simplu dictat de grija de a avea spre o Bulgaria mai mare, o frontieră mai strategică — și aceasta deoarece grație tratatului de Berlin și dela luarea Basarabiei de Rusia, România nu are alt acces la mare decât Dobrogea, a cărei frontieră e irațională, rău trasă și greu de apărat. Presa din București evită tot aceea ce ar putea fi nematură, în popoare sau să jignească Bulgaria. Dar ea nu poate să nu pună în evidență că dacă regatul României n’ar fi păstrat o neutralitate binevoitoare, ar fi fost cu neputință celor patru state creștine să ducă campania pe care au dus-o.

În schimb cercurile de aici se ocupă în mod constant de chestiunea românilor-macedoneni, moralmente protejații regatului României și este evident că România nu va admite fără să scoată sabia ca Români din Macedonia să fie tratați altfel decât pe un picior de perfectă egalitate cu celelalte naționalități creștine din Turcia Europeană, în ce privește anume dreptul de a întrebuița limba lor în școală și biserică.

În ce privește chestiunea eventualei rectificări, adaug că după opinia cercurilor politice serioase, o astfel de propunere ar trebui să vină dela Bulgaria și nu dela România.

Știrile după care ar fi (sau ar fi fost) o convenție secretă între Turcia și România sunt absolut false. Nu s’a gândit nici odată să se facă o astfel de convențiune, pe când s’a gândit de două ori să se facă o alta, cu totul deosebită — cu un alt stat decât imperiul otoman.

Ce se petrece în Constantinopol?

București. — Un al doilea raport al atașatului nostru comercial pe lângă Poartă spune că acolo comerțul este redus la ultima expresie. Se cer numai alimentele de prima necesitate dar și acelea lipsesc în cea mai mare parte. În-că câteva zile și se va putea spune că la Constantinopol nu este pâine.

Numărul, considerabil al răniților sosiți de pe câmpul de luptă face ca orice îngrijire medicală să fie imposibilă de dat. Pansamente nu mai sunt și brațele care să înfășoare rănile nu ajung. Cea mai mare parte dintre răniți mor fără să le poată da cineva îngrijirea necesară. Numărul mare al morților întrece puțin a de a se îngropa cadavrele. Întreaga populație este amenințată de molițe. Ce este însă și mai grav, e faptul că mulți dintre bolnavii aduși de pe câmpul de luptă nu sunt numai răniți, ci și bolnavi de holeră sau tifos.

Străzile în Constantinopol sunt tixite de căruțe, cari la rândul lor sunt încărcate cu bagajele refugiaților. Cei cari vin în Capitala imperiului otoman sunt nevoiți să doarmă pe străzi. Nu mai sunt locuințe și populația mai săracă este expusă la peire prin foame. Cu toate ordinele date populației de a nu staționa pe străzi, drumurile sunt tixite de publicul care se agită și cere pâine.

Creștinii din Constantinopol sunt în primejdie. Populația musulmană este iritată și gata să se dea la cele mai crude răsunări. Masacrele se apropie. Când cetatea Califului — adică Ceatalgea — va fi ocupată de ghiauri, masacrele vor fi de neînălțurat. Autoritățile însăși, declară că nu-și vor mai putea lua vre-o

Rétay și Benedek

intreprindere industrială de artă bisericască, sculptare de amvoane, altare și statui, — aurire și decorare de biserici.
Budapest, IV., Váci-utca 95. (saját ház).

În atelierul nostru se execută: altare amvoane presbiterii, bănci, rame pentru icoane și tot ce este necesar la împodobirea bisericilor. — Odăjdii, prapore, potire, candelabre, sfeșnice, etc. etc. — Altare vechi se auresc și se renovează. — Liferează statui sfinte, icoane, cruci lucrate artistic, pe lângă prețurile cele mai ieftine.

răspundere în ce privește viața și avutul creștinilor când Ceatalgea va capitula.

Turcia obligată să plătească daune Rusiei.

Haga. — Tribunalul arbitral din Haga judecând controversa ruso-turcă dacă guvernul otoman este sau nu obligat să plătească Rusiei interesele moratorii pentru neplata indemnității de război pe baza tratatului din 1879, a recunoscut că cererea Rusiei trebuie admisă în principiu în urma reclamațiunii sale din 1891 dar că obligația Turciei la plata dobânzilor moratorii nu există deoarece beneficiile decurgând din acea reclamație precum reiese din corespondența diplomatică.

O telegramă a lui Cerep Spiridovici.

București. — Coresp. Spiridovici a trimis „Adevărului” următoarea telegramă datată din Paris:

„Două sute de milioane de slavi, gata să susțină alianța ortodoxă balcanică, admiră purtarea nobilă și amicală, a României, care, cu ilustrul erou regele Carol a liberat la 1878 Bulgaria. Lumea slavă recunoșcătoare va ajuta România să-și libereze și să-și unească pe compatrioții săi. Trăiască România, trăiască bravul monarh, moșșal al slavilor.

Președintele societății slave din Moscova
Cerep Spiridovici.

CRONICA ȘCOLARĂ

Conferența învățătorilor gr. or.

Zilele de 8—9 Noembrie n. vor rămânea veșnic neșterse din inima celor ce au participat la conferența învățătoarească a protopopiatelor Cluj și Unguraș, ținută sub conducerea inspectorului școlar, a dlui Onisifor Ghibu. — Fiind conferența un eveniment cultural de ordin superior în inima șovinismului ardelean, voiu încerca a zugrăvi pe scurt cadrele acestei serbări culturale, atât de mult asemănătoare cu cursurile de vară dela Văleni și cu prelegerile pedagogice ale profesorului german Rein. Deși — zic — a fost anunțată pentru învățători, tratarea superioară a chestiunilor gingașe de pedagogie modernă din partea unui competent pedagog al nostru a înprumutat celor 4 ședințe un timbru — per eminentiam — științific. Cred, că punând în vorbă câteva scântei numai din focul dragostei de neam, ce-a încălzit aceasta conferență, vor contribui mult-puțin și la perfecționarea educației naționale a publicului mare.

Notez, că învățătorimea n'a luat parte prea activă la desbateri, uimită fiind de-o parte de bogăția expunerilor, de altă parte de limba aleasă și strict românească în care-și turna dl Dr. Ghibu povețele pedagogice. Să sperăm, că în viitor vom auzi o limbă frumoasă și dela dascălii noștri, cari în multe părți neglija cu totul acest tezaur de care toți trebuie să îngrijim.

Conform programului emis de Prea Ven. Consistor, în anul acesta s'a tratat în cele mai mici amănunte limba și literatura românească. Câte idei sănatoase s'au desfășurat în timpul duratei prelegerilor, e greu de spus. Dela constatarea ravagiilor dușmanului numit *analfabetism*, printr'un șir de reflexii de îndrumare pedagogică, s'a ajuns la posibilitatea unui viitor trandafiriu, dacă toți factorii conducători vor fi pătrunși de necesitatea muncii fără preget pentru emanciparea culturală a țaranului român. Cătrele trezesc sufletele; de astă-dată amintirea procentului disparent al celor ce mai au acasă călimar și cerneală după ieșirea din școală, a fost un argument evident al deficitului colosal, cu care lucrăm pe terenul învățământului, urmând atâtea principii pedagogice nefericite și neascultând sfatul pedagogiei moderne: *de o crește cămenii, nu păpuși*. — Un adevărat curs academic a fost discuția încinsă în jurul *curățeniei limbii române*, convingându-ne încă odată, că mântuirea națională ne-o garantează numai conservarea limbii literare, intrupată în scrierile literaturii noastre. Decapitarea străinismelor e micul mijloc a ajunge la idealul tuturor: unitatea culturală românească. Un argument de inte-

țire a muncii pe calea aceasta e și contrastul observat între vorba aleasă și bogăția de cuvinte a dlui inspector și între exprimarea străină și sărăcia de cuvinte a învățătorilor. Prin tăria voinței și cultivarea fără preget pe cale particulară a limbii românești sunt sigur, că vom învinge greutățile și pe acest teren, și vom putea rezista influințelor mediului.

Cu un aparat științific a fost pusă la inima ascultătorilor *importanța literaturii române* și a *diferitelor sale ramuri*. Nu bucăți literare fabricate, ci scrise de cei ce reprezintă însăși rațiunea de a fi a neamului, adică literaturii, sunt chemate a nutri fantazia sburdalnică a odraslelor tinere, crescându-se prin aceste nu numai oameni reali, ci totodată și Români buni, cu dragoste pentru tot ce e românesc. — În genere pentru ajungerea unor rezultate durabile pe terenul învățământului s'au discutat cele mai bune *metode pedagogice*, pe lângă aplicarea căroră de aci înainte învățătorimea noastră „nu va mai coase cu mașină fără de ată resp. cu ață de paiangen, care se destramă nu peste mult după părăsirea școlii, ci va coase cu ată trainică”.

Cu același simț pedagogic de adevărată autoritate a fost arătată calea isbânzii sigure pe terenul *instruirii adulților*; dragoste, iscusință și răbdare trebuie numai și totul se face.

Cu măiestrie neîntrecută a fost prezentată chestiunea *prelegerilor populare, a hramurilor școlare*, ca mijloace eminente de educație națională și întărire a simțului de jertfă pentru școală, în ceea ce ne poate servi drept exemplu fruntașa comună: Săliștea.

Problema de o importanță capitală a *inchegării clasei de mijloc* încă a format obiectul unei discuții aprinse, cercetându-se cu o adâncă psihologie mijloacele mai potrivite, ducătoare la isbânda acestui ideal.

Vorbindu-se despre *mișcarea pedagogică* în ultimii ani, s'a relevat în deosebi cartea plină de povețe folositoare a dlui Spiridon Popescu, intitulată: *„Contribuții la munca pentru ridicarea poporului”*. În legătură cu aceasta s'au făcut multe constatări, s'au delăturat multe prejudecări neîntreținate și s'au dat diferite îndrumări, în stare a schimba munca de căpătuială într'o muncă sfântă, pozitivă, depusă pe altarul înaintării țărânilor.

Lămuririle, referitoare la unele pasagi din *lex Apponyi* și la o ordinațiune ministerială în chestiunea *maghiarizării numelor* în condicele școlare, de asemenea au avut darul a răspândi lumină în aceste chestiuni controversate. Fără interpretările dlui inspector am fi ajuns cândva la o schimonosire detestabilă a numelor curat românești, ceea ce nu e departe de moartea națională.

În ultima ședință s'a atras atențiunea și asupra ideii sulate de dl Pompiliu Dan într'o broșură recentă: *„Patronajul școlar”*; e și aceasta un obiect al preocupărilor noastre viitoare dintre cele mai necesare.

Iată deci un program frumos de muncă, făcut în arsenalul minții pedagogiei nouă; iată tot atâtea probleme, cari trebuie să frământă nu numai mintea dascălului nostru, ci și a tuturor intelectualilor români, la a căror inimă zace grija pentru soarta neamului românesc de mâne. Multe cuvinte de aur am auzit la această conferință, frumoase principii pedagogice s'au ventilat din acest prilej; sunt convins, că afară de P. O. protopop ai Clujului, 3—4 preoți, 2—3 intelectuali și 3—4 universitari lumea românească de aici absentă, încă ar fi aflat multe momente învățătoare, ba ce e mai mult ar fi fost de față la o școală de educație națională excelentă, capabilă a jurișa în mintea omului un vast material de gândire și simțire românească.

Atât subinspectorul ung. cât și P. O. D. Dr. Dămian, încântați de deamna conducere și temeinicile cunoștințe ale dlui Dr. Ghibu, și-au exprimat admirația și mulțumirea sufletească față de acest distins pedagog al nostru. Cu multă sinceritate a răspuns apoi de încheiere dl comisar consistorial Ghibu, mulțumind celor de față pentru interesul dovedit față de chestiunile desfășurate, chemând la activitate neobosită întru ridicarea neamului atât învățătorimea, cât și intelectualitatea română sollicitând sprijinul tuturor contra celui mai neîmbrăcat dușman al nostru, care e *ignoranța*. *Didin.*

INFORMAȚIUNI

Arad, 14 Noembrie 1912.

Pleacă soldații...

Azi dimineață pe la orele trei le-am auzit pași îndesați sub care se cutremura podul de pe Murăș. Plecau în tăcere, fără muzică, fără trâmbițări de goarne și fără durăit de tobe. Erau patru companii de recrui români din reg. 33 din Arad cari plecau spre sud, în ganizoanele lor din Dalmația și Bosnia. Toți băieți tineri, unii chiar fără mustață, glumeau, râdeau, fără să le pese de greutatea ranțelor din spate. Din când în când un glumeț din coada coloanei striga vesel, pe nemțește: „an, tval, an, tval!” iar camerazii lor se desfătau pe seama cunoștinței limbii germane cu care se mândrea prichindelul din coada coloanei. Alături de soldați, doi Bulgari din Vinga și o bulgăroaică, îmbrăcați cu cojoace lungi, pășiau în liniște, schimbând din când în când câteva vorbă c'un recrui tânăr, feciorul sau nepotul lor. Pe străzile orașului adormit tropotul îndesat al soldaților destopea ecouri puternice: ferestii se deschideau atunci în grabă, capete curioase priveau coloana neagră ce șerpuia pe străzi, chelnerii și ospații întârziți ai cafenelelor ieșeau grăbiți afară petrecându-i cu ochii pe soldații, ale căror contururi dispăreau din ce în ce în întunerecul nopții. Ajunși pe peronul gării se însăriră înecetinel, comande înăbușite sburară prin întuneric, și deodată în linștea nopții un sunet de goarnă sonor și duos, spintecă aierul, flutura deasupra soldaților și trece Murășul ca un ultim adio până la camerazii lor rămași în cetate: era semnalul *rugăciunii*, solemn și trist ca un regret după pământul românesc. Când cele din urmă trâmbițări de goarnă se stinseră ca un suspin, când feciorii urecâră în vagoane pentru depărtata călătorie în țări străine, un sentiment de jale, o neliniște din cauza viitorului prevestitor de semne rele se însărlă în inimile noastre; cât sânge românesc am vărsat noi pentru țara aceasta și câte nedreptăți am cules pe urma lui, drept răsplătă!...

Noi colaboratori ai ziarului nostru. În legătură cu declarația ce am publicat în fruntea numărului de ieri al acestui ziar suntem în situație să anunțăm publicului cetitor colaborarea mai multor fruntași ai literaturii noastre din regat, cari se solidarizează cu ținuta scriitorilor dela noi. Vestim deci cu bucurie colaborarea domnilor: Emil Gârleanu, Cincinat Pavelescu, Canton Theodorian, Virgil Cioflec, Victor Eftimiu, N. D. Ciotori și D. Tomescu. Totodată suntem autorizați a împărtăși cetitorilor că și colaboratorul nostru literar, d. Alexandru Ciura, fiind în deplină armonie de principii cu autorii declarației ce am publicat, ne va onora și pe mai departe cu prețiosul său sprijin. Exprimându-ne sentimentele de sinceră bucurie pentru buna înțelegere care ne inchiagă rândurile, credem că și publicul cetitor va prețui după cuvintă aceste schimbări binefăcătoare.

Adușăm, că declarația de ieri a fost iscălită și de marele nostru aviator d. Aurel Vlaicu, a cărui iscălitură însă, din greșală, s'a omis.

Pentru „Fondul ziaristilor români”. D. Laurențiu Sârbu a dăruit la „Fondul ziaristilor români” 10 cor. Sincerile noastre mulțumite!

Numire. Aflăm că d. Dr. Septimiu B. Mureșianu, a fost numit director al prefecturii județului Muscel, la Câmpulung. Felicitări!

Cununie. D. Dr. Zacharie Maniu și d-soara Otilia Maniu își serbează cununia religioasă în 18 Noembrie n. 1912 la 9 ore a. m. în biserică din Zagra (p. Magyar-Nemegye.)

Congrua preoților gr. catolici. Congrua preoților gr. cat. din arhidieceza Blajului pe semestrul al II. din a. c. a sosit și săptămâna viitoare se va espeda circularul cu conspectul celor împărtășiți. Lipsesc câțiva preoți, cari în timpul din urmă au fost considerați ca turburatori ai ordinii de stat. În dieceza de Lugoj a și apărut

circularul referitor la împărțirea sumei de cor. 71251.60 fil. congruă pe sem. II. din 1912.

Prințul Carol student la București. „Steagul” organul naționaliștilor din Prahova, scrie: „Aflăm că A. S. R. prințul Carol s'a înscris ca student la universitatea din București. Alțeta Sa exprimându-și dorința de a asculta cursurile dlui N. Iorga, d-sa se va duce la Sinaia în cursul săptămânei viitoare pentru a stabili în de comun acord cu prințul ziuă și ora la care A. S. poate veni la universitate pentru a asculta cursurile.”

† **Nicolae Rus.** Din Turda se anunță tristul caz, că în comuna Poiana de pe Arieș a răposat un bun român, proprietarul *Nicolae Rus*. Răposatul a avut o iubire nețarmurită față de națiunea sa. Pentru sentimentele sale românești a fost persecutat și pe timpul „Memorandului” a fost osândit la temniță, ca „agitator”. Răposatul, în înțelegere cu soția sa, *Cornelia Manu și-a testat întreaga avere, de 70—80 mii cor. „Asociațiunii” pentru stipendii tinerilor români.* A lăsat și un *legat de 2000 cor. pentru fondul ziaristilor.*

Fie-i odihna lină și memoria neuitată!

Familia a dat următorul anunț funebrel:

Subscrișii cu inima plină de durere anunță moartea iubitului sot, frate resp. ginere Nicolae Rus, proprietar, întâmplată luni în 11 Noiembrie st. n., după scurte dar grele suferințe; în al 50-lea an al etății și al 23-lea al fericitei sale căsătorii, împărțășit fiind cu sfințele taine ale muribunzilor. Inmormântarea neuitatului răposat a avut loc Miercuri în 13 Noiembrie la 2 ore p. m., în cimitierul gr. cat. din loc. — Poiana de Arieș 1912 Noiembrie 11. *Cornelia Rus* născ. Man, soție; văd. Elena Bârsan născ. Rus soră; văd. Ana Man născ. Vlăduțiu soacră.

Declarație. Dăm loc cu plăcere următoarelor: Mult Stimată Domnule redactor! La învinuirile cuprinse în corespondența „O lumină spre stingere” apărută în Nr. 194 din 4/17 Septembrie a. c. al pretutitului „Românul” sub inițialele T. L. Vă rog a da loc următoarelor:

Din principiu nu stau de vorbă cu anonimi, dar fiindcă în corespondența amintită se află lucruri de interes public și sunt atacat în sentimentele mele românești, declar de calomnie ordinare învinuirile domnului T. L. și le resping cu indignare.

Ideea înființării unei școli de stat sau comunale s'a plămădit în creerii notarilor din loc, fiindcă prin deschiderea unei fabrici de cărămizi și de spirt, apoi prin servitorii contelui —

durere s'au înmulțit numărul familiilor străine în paguba noastră.

E cu totul nebazată și de reacredință aserțiunea dlui T. L. cumcă eu aș avea rol în jurul înființării acelei școli și că aș fi pactat cu preotul reformat din Târgul-Murășului, cu care nici când nu am vorbit și nici nu-l cunosc.

E nebazată și de reacredință aserțiunea, că eu în schimbul sumei anuale de cor. 300 ce mi s'ar fi oferit în calitate de catihet la numita școală — mi-aș fi dat concursul la ceva acțiune de maghiarizare.

Nu corespunde adevărului aceea, că eu mi-aș fi înscris copila și copiii rudenilor la școala maghiară din loc și că aș fi spus gugumăni de aceea, că „cu limba noastră azi nu mai poți ajunge la nimic” sau că „ce bine ar fi să nu avem școală confesională, pentrucă atunci biserica ar avea bani, dar așa n'are” etc.

Așteptând în aceasta cauză cercetarea din partea forului meu bisericesc superior, am întârziat până acum cu răspunsul (declarația).

Vă rog primiți asigurarea înaltei mele considerațiuni. — *Alexandru Oltean*, paroh gr.-or.

Nota Red. Rugăm pe informatorul nostru T. L. să se justifice fără întârziere, căci în caz contrar îi vom da numele publicității, dimpreună cu comentarul ce se cuvine.

Numărul 13. Să nu crezi în ghinionul numărului 13? Constantinopolul a fost luat de Turci la 1453; iar acum, în 1912, e amenințat de Bulgari. Or, cifrele ambelor date, dau suma de 13. Sigur, o simplă coincidență.

Un studiu de actualitate. „Viitorul” din București citează dintr'un studiu din 1883 al răposatului principe Gheorghe Bibescu câteva amănunte asupra fazelor prin cari a trecut chestiunea stabilirii fruntariei noastre în Dobrogea. Reproducem aci partea privitoare la discuțiunile din congresul dela Berlin, care dovedește cât de nedrepte au fost rezultatele față de frații noștri din România:

În ședința dela 29 Iunie 1878, în care s'a discutat mai aprins chestiunea, Waddington plenipotențiarul Franței, luând cuvântul după principele Bismarck, spunea că el consideră pe români că au fost tratați puțin cam aspru și că compensațiunea ce li-se oferă nu este îndesulătoare. Apoi Waddington făcea apel la sentimentele echitabile ale Rusiei, și termină exprimând dorința de a se acorda principatului la miază-zi de Dobrogea, o sporire de teritoriu care va cuprinde Silistra și Mangalia.

După plenipotențiarul Franței, contele Andrássy, plenipotențiarul Austro-Ungariei, manifesta aceeași dorință ca congresul să pronunțe anexarea Dobrogei la România, și totdeodată

conform cu opiniunea exprimată de Waddington, să fie în măsură de a acorda o sporire de fruntarie a Dobrogei între Silistra și Mangalia.

Contele Corti, a unit apelul Italiei cu cel al plenipotențiarilor francezi și se adresează și el la echitatea congresului și se pronunță categoric pentru propunerea lui Waddington de a cuprinde Silistria într'o mai mare sporire de fruntarii meridionale ale Dobrogei.

Cu toate aceste susțineri și cereri justificate, congresul a hotărât altfel decât cum au cerut plenipotențiarii celor trei mari puteri, Franța, Italia și Austro-Ungaria, și astfel Silistria a rămas în afară de teritoriul românesc iar linia de fruntarie a fost trasă cu mult mai la nord decât chiar cum se admisesse în principiu de congresul dela Berlin.

x **Cele mai frumoase flori** se pot căpăta în florăria **Pauzár Sándorné**. Preturi foarte ieftine. Cu stimă: **Pauzár Sándorné**, Arad, str. Weitzer Iános. (În noul palat al școlii de fete.) (Pa 554.)

x **Numerosi bărbați** și-au pus întrebarea, că oare ce secret natural poate să fie promovatorul activității bărbaților americani. Acum, în sfârșit, s'a constatat, că menținerea forței bărbătești până la cea mai înaintată vârstă și încetarea slăbirei se atribuie mai cu seamă întrebunțării tabletelor „**Neosora**”. Singurul magazin principal este: farmacia **Örkény Hugó**, Budapesta, Thököly-ut 28. Depot-115.

x **Fabrică de cutii de hârtie** (cu putere motorică) și întreprindere pentru lucrarea hârtiei. **Jugusz I. és Fia Arad**, Cetate, temnița militară ces. și reg. Execută cutii pentru pachetare, — pălării și pentru zaharicale. Cereti prospecte. (J. 533.)

Ultima oră

Lupte la Adrianopol și Ceatalgea.

Viena. — Corespondentul lui „Reichspost” comunică ziarului său dela cartierul bulgar următoarele:

Pe linia Ceatalgea de trei zile durează o luptă foarte crâncenă. Prima armată bulgară atacă întăriturile dela nord dela lacul Cecmedje până la Narkoskoi. A treia armată bulgară înaintează pe linia dintre Deli-Juncos și Derkos, o altă coloană bulgară s'a așezat în fața liniei de apărare dela Jecredje. Turcii opun o rezistență îndârjită, *rezistența lor a început însă a slăbi.*

Coleră în lagărul dela Ceatalgea.

Constantinopol. — Intre trupele dela Ceatalgea holera face foarte mari ravagii. Ieri s'au

ROMANUL ZIARULUI „ROMÂNUL”

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Senior

(168)

— (168) —

Ei bine de oarece aveți atâta răgaz, veniți să străbateți puțin țara cu mine”, zise Cicikof. Și el gândi, mereu observând pe d. Patonof: „Ar fi încântător; el ar plăti jumătate din cheltuielile călătoriei, asta se înțelege dela sine, ba mai mult, toate reparațiile de echipagiu.

— Unde vă propuneți să mergeți?

— În clipa aceasta, călătorește mai puțin pentru afacerile mele decât pentru a face plăcere generalului Betrișef... îl cunoașteți?

— De fel.

— E unul din vecinii d-voastre, un prieten, un excelent prieten, față de care eu am îndatoriri; m'a rugat să caut pe niște persoane dintre rudenile sale, să le transmit câteva cuvinte din partea lui; bine înțeleges sunt rude și rude... Apoi dacă ni-au însărcinat cu aceasta am făcut-o, în bună parte, și pentru a mă mai distra: căci a vedea lumea, a examina ocazional noi aproape în fiecare zi, unul câte unul, familie cu familie... atsa-i orice ar crede cineva, un excelen-

control al științei, ori mai bine, după mine, aceasta este cartea vieții.”

Cicikof tăcu o clipă; apoi, văzându-l visător, își zise în petto: „În adevăr, ar fi încântător!... El e bogat, poate să ia foarte bine asupra sa două treimi din cheltuieli; el are cai, te poți sluji cu caii lui. Perfect! ai mei, în vremea aceasta, se vor refăce... vreau să zic s'ar refăce bineșor în satul lui...”

— E ce adevă, gândia la rândul său Platonof, la ce nu s'ar distra cineva adevă, nu s'ar plimba puțin cu un bun tovarăș? Eu n'am nimic acasă care să mă rețină; totul pe ogoarele noastre, e în mâinile fratelui meu, căruia îi plac grijile acestea de economie rurală”. Și zise către Cicikof: „Nimic nu ne împiedecă în adevăr ca să călătorim câteva luni împreună; numai cât... ați binevoi d-voastră să consimțiți a rămâne la fratele meu o pereche de zile? Eu îl cunosc, fără aceasta el m'ar reține sub felurite pretexte.

— Două zile, trei, dacă vă place; ba asta îmi face și o mare plăcere.

— Ei bine! da mâna! plecăm!” strigă Platonof vesel de tot de hotărârea luată.

Și ei își bătură cordial unul altuia palmele, zicând:

„S'a hotărât; plecăm!”

— Unde? unde? cum! strigă gazda deșteptându-se, și îndreptând spre ei doi ochi mari încărcăți de umezeală și de piroteală; nu, nu, zău! cineva nu fuge așa de ușor dela mine, iar

noi ne-am îngrijit de asta; am pus să se scoată o roată dela o anumită caleașcă elegantă; iar, cât despre armășarul d-tale, Platon Mikhailovici, l-am trimis în expediție la vre-o cincisprezece verste de aici. Vă culcați astăzi la mine; mâine, dacă porunciți, vom prânzi foarte de vreme, și veți fi liberi. Cu Peetrikkof nu-i de a se juca cineva, dragii mei!”

Platonof cunoștea destul de bine pe patron ca să știe că nu făcea să se apere, și se resemnă să rămână. Nu-i nimic tenace, în Rusia, ca oamenii de firea aceasta în pornirile lor de ospitalitate.

În schimb, spre a-i despăgubi, cei doi viitori tovarăși de călătorie fură hărăziți cu o serată foarte veselă. Peetukkof organiză o plimbare pe apă. Doisprezece din țărani lui, înarmat fiecare cu câte-o vâslă, îi transportară, întonând cu multă antrenare mai multe cântece melancolice cu referenți sgomotoase, pe întregă întinderea plană a unui lac, la extremitatea căruia ei pătrunseră într'un curent, în susul unui largi ape, fără mai nici de o parte nici de cealaltă. Apele făceau să se vadă, după o anumită agitațiune, forța mișcării lor prăjini înfipite ici colo în gârlă; dar vâslășii își ridicau, în momentul voit, cele douăsprezece lopeti deodată cu preciziune, iar karter-ul, supunându-se impulsiei date, lumeca ca pasărea pe suprafața imobilă, strălucitoare prin luminile de aur și de purpur ale serii.

(Va urma).

intâmplat peste 500 de îmbolnaviri. Numeroși soldați au murit.

Invingere greacă.

Atena. — În lupta dela Ienidje turcii au avut 2000 de morți, iar 5000 de turci au fost făcuți prizonieri. Grecii au cucerit și 24 de tunuri. Pierderile Grecilor au fost de 500 oameni, între cari 15 ofiteri au fost răniți grav.

Un sat măcelărit.

Atena. — Ziarele grecești dau următoarea listă în care arată cruzimile turcilor comise asupra locuitorilor din localitatea Aivali:

- 78 moșnegi și femei bătrâne.
- 10 femei de vârstă mijlocie.
- 27 bărbați.
- 10 băieți (dela 1—5 ani).
- 6 fetițe (dela 6—12 ani).
- 5 fete mari.

Unui tânăr turcii i-au scos ochii iar 2 copii la tăta au fost tăiați bucatele.

Armistițiu.

Londra. — Din Constantinopol se comunică: Se confirmă știrea că guvernul a hotărât să înceapă tratative directe cu Bulgaria în privința unui armistițiu. Nazim pașa a primit instrucții, să înceapă tratative cu comandantul bulgari. Turcii au trimis deja un parlamentar la cartierul general bulgar.

Constantinopol. — Ieri a avut loc un consiliu de miniștri. După terminarea consiliului ministrul de externe Noradunghian a făcut o vizită ambasadorului Rusiei.

În preajma tratativelor de pace?

Berlin. — Lui „Lokalanzeiger” i se comunică din Petersburg: Se știe, că marele vizir Kiamil pașa a avut o lungă constătuire cu primul dragoman al ambasadei bulgare, Popoff, și că în această conferință s'ar fi căutat o bază pentru încheierea unui armistițiu. Popoff a declarat, că asupra unui armistițiu numai în acel caz s'ar putea vorbi, dacă mai întâi se vor fi stabilit principalele puncte ale condițiilor de pace.

La Petersburg se crede că marele vizir și dragomanul ambasadei bulgare vor continua deși nu oficial, desbaterea acestor tratative, și ca și consfătuirile de edincară din Elveția, acestora încă le vor fi urmat tratative oficiale de pace.

PAGINI RASLEȚE.

Sven Hedin.

Vânătoare de lei.

(Continuare și fine).

Dela o vreme și Patterson s'a scărbit de atâta prădătură și a scris unui compatriot de al său ce era în apropiere, să vină la dânsul ca împreună să gonească din bălrg cele două bestii înfricoșate. Englezul a și eșit cu servitorul său, și dela gară înaintau prin întunecul nopții spre tabără. Sluga mergea înainte ducând în mână un lămpaș. Deodată un leu eși din desime și aruncându-se asupra englezului îl răni în patru locuri la spate. De sigur îl ducea cu dânsul dacă carabina nu i se descărca. Leul bulmăcit de detunătura armei își părăsește prada, dar în clipa următoare se aruncă asupra servitorului și dispăru cu dânsul prin întunec.

Acuma însă li se adunase cam prea multe la raboș. Patterson a jurat răsbunare și când a văzut pe una din înfricoșatele bestii ascun-

zându-se în desișul din apropiere și adunat lucrătorii făcându-i gonaci și în vreme ce aceștia făceau sgomot prin părțile pe unde se ascundeau leul, se așezase într'un loc pe unde socotise că va veni dihania.

Și nu s'a înșelat în socoteala sa. Dihania și-a părăsit în grabă locul de ascundere și mărind furios se apropie mereu de colonel. Sgomotul ce se făcea în jurul ei atât de mult o preocupare încât nici nu-l zări pe vânător. Era la o depărtare de 30 de metri. Colonelul își ridică carabina... leul însă auzi mișcarea și întorcându-și spre dânsul capul său sbârilit, își înfișe unghiile în pământ și retrăgându-se pe picioarele de dinapoi se pregătea de sărit. Înfricoșata gură și-o ținea căscată, lăsând la iveală dinții săi oribili. Colonelul îi și luă capul grosolan în tel, trăgaciul, dar — arma nu se slobozi.

În clipa următoare leul se întoarse îndărăt și se făcu nevăzut prin desiș. Glonțul trimis în urma lui l-a apreciat cu o mărătură numai.

Colonelul trebui să aștepte până înoptase bineșor. La marginea desimeii, pe jos, zăcea hoitul unui măgar, pe care leii nu-l putură țărâi înlăuntrul pădurii. Deci în apropierea acestor rămășițe își alcătui pe prăjini înalte un loc de unde putea pușca cu lesnătate și urcându-se acolo, voia să se răfuiască cu patrupeșul criminal.

În părțile canatoriale amurgul inserării e foarte scurt și dacă luna nu lucește, îndată se lasă noaptea întunecoasă. O liniște, adăcă și cobitoare apasă atuncea deșertul Africii.

Singur Patterson recunosuse că îndată ce miezul nopții s'a apropiat, începuse a deveni tot mai neliniștit, iară inima îi bătea neregulat. Aștepta neclintit cu arma în mână. Știa hotărât că leul dimpreună cu tovarășul său, vor veni să consume resturile din măgar.

Deodată i se păru că aude din departare o trosnitură. Părea ca și când surlele s'ar fi rupt sub apăsarea unor pași grei ce se apropiau. Un corp mare pătrundea prin desiș. După aceea era liniște. În urmă o căscătură respicată rupse liniștea nopții — semnul foamei. Dihania era acolo în apropiere. Dar tot nu se vedea. Huceagul prinse iară să face sgomot, iară ramurile uscate a părâi, după aceea un răcnet îngrozitor cutremură văzduhul. Bestia mirosea a om în apropiere sa.

— Oare s'a întors? cugetă în sine colonelul.

Nu. Din contră. Leul își părăsi prada și trase ată spre foisorul colonelului.

Două ore întregi a dat bestia târcoale ascunzătoarei colonelului, micșorându-și cercurile tot mai mult. Inima vânătorului prinse a-i svăcni tot mai des. Deodată simți ceva moale la grumazi. Se cutremură și sudori reci îi acoperi corpul.

— M'a înhățat blăstămatul — cugetă tresărind.

Dar a fost un liliac numai care nu băgase în seamă forțele colonelului ce stătea nemișcat.

În sfârșit leul era în curat cu planul său de atac și așezat pe crapișe se pregătea numai să se arunce. Ahea îi se deosebea corpul de pământ. Patterson îl luă la ochi. O detunătură răsună în noapte. Un răcnet înfiorător se auzi numai decât și leul scăpă în tușișul cel mai apropiat tot răcniind și cormonind pământul de durere. După aceea glasul îl slăbea mereu, până hercăelile încetară. Cu unul dintre ucigași răfuiala era gata!

Dar cu mult mai înfricoșată aventură cu leii a avut colonelul Patterson lângă Tsabo, la o gară mică unde prânzia într'un cupeu împreună cu comisarul polițienesc Ryall. Tocmai la gara aceasta de câteva zile se ivise un leu și Ryall cu Patterson și încă cu un tovarăș al lor voiau să pustiască dihania. Noptile și le petreceau toți trei în cupeul acesta. Și anume Ryall

și Patterson dormeau pe două canapele scunde, iar cel de al treilea pe dușumea.

Cupeul avea o ușă care cu lesnătate lunea la o parte și pe când totul se liniștise, leul se ivise în gară, trasea la cupeu și dând ușa la o parte se furieșea înlăuntrul cupeului unde dormeau cei trei bărbați. Ahea însă fu înlăuntru și îndărătul lui ușa se închise, rămânând cu cei trei înși cari dormeau. Deodată Patterson, care dormea pe canapea tresări din somn și îngrozit văzu cum leul se așeză pe canapea din vreme ce cu ghiarele de dinainte strângea pe Ryall. Desădăduț dintr'o săritură și fu lângă ușă năvălind afară, dar tot înclipa aceea și leul sări pe leaștră ducând cu sine pe nerorocitul Ryall. În săritura sa a desvoltat o astfel de putere că zdrobi perețele cupeului și pe gaura aceea schură afară din cupeu. În ziua următoare oamenii găsiră din vestmintele bietului Ryall mai câteva sdrențe.

D. Izverniceanu.

Bibliografie.

O carte folositoare tuturor cari o vor citi. Dna Iudita Secula, fosta directoară a scoalei de fete din Arad va scoate în curind o carte cu titlul „Economia de casă”. Cartea aceasta este de mare interes pentru familiile românești pentru că are în vedere creșterea aleasă a fetelor, prin strălucite exemple de virtuți, ca sunt florile sufletești ale unei femei culte, prin imboldul de cultivare a altruismului, a sentimentelor nobile și a unei raționale economii de casă de care societatea românească are cea mai mare lipsă, și mai ales în vremele, când cu pașii mari grăbim să fimem rindul neamurilor civilizate. Dna Secula va scoate cartea aceasta la teascurile tipografiei „Neamul Românesc” din Valenii de Munte. Dsa mai este autoarea unor frumoase cărți „Din vremuri apuse” primită cu cea mai largă ospitalitate de publicul nostru din România, unde s'a tipărit. Aprecierile elogioase i s'au făcut volumului „Din vremuri apuse” anticipează o garanță deplină noiei cărți a d. Secula. În numărul nostru din 14 (27) Octombr a. c. la rubrica „Pagini răslețe” am publicat precuvântarea cărții și, în vederea editării ei, găm publicul românesc să anticipeze autotot suma de 2 cor. plus 20 fi eri porto, trimittându pe adresa: Iudita Secula Arad, Deák Ferenc 3 b l. em.

POȘTA REDACȚIEI.

Dlul I. M. Călian. N'ar fi bine să trimitem din minte la Sibiu? În ziar nu le putem publica. — mult prea rușinoase pentru noi.

Dlul Iean Antohi. Milano. Am primit și vă mulțumim. Vom publica-o la rândul ei.

Redactor responsabil. Constantin Savu.

Mulțumire.

Tuturor omosunților, amicilor și rudelor precum și onor. cununi de muncă și cântări din Coștei (Mélykástély) cari au împătășit durerea noastră cu ocazia trecerii din viață a mult iubitului și neuitatului nostru soți, părinte soer și bunie Simion Schiopu, fost comerciant în Vârșet, le exprimmăm și pe aceasta cale cele mai sincere și călduroase mulțumiri. Pentru intristată familie.

Vârșet, 14 Noembrie 1912.
(Si 571—1) Juc. Avrel Schiopu.

Institutul: str. Magyar nr. 26. Institutul de primire: str. Weitzer János (viciu de poșta centrală).

Roagă binevoitorul sprijin, proprietar

Knapp Sándor

[Ka 429—54]

Nou institut de văpsitorie, curățire și spălătorie cu aburi.

Aduce la cunoștința on. public, că am deschis

un institut modern de văpsitorie, curățire și spălătorie cu aburi în ARAD, colțul străzii Weitzer János.

In cancelaria subscrierului află imediat aplicare

un candidat de avocat
cu practică. Reflectanții să se adreseze subscrierului, arătând și condițiunile.

Dr. Gavril Suelu,
advocat Hâtszeg.
(Su 569-5)

De vânzare.

Fabrica de apă răzoasă (sodă) și limonadă a subscrierului e de vânzare. Mașinile (pentru acid carbonic fluid) sunt moderne și în stare bună (de 7 ani); asemenea sifoanele (peste 1000 sistem Lamprecht), sticlele pentru limonadă, accreturile, vasele, lăzile etc. Prețul e foarte scăzut. Detalii în persoană.

D. BANCUI, farmacist
Ba 564-6 în Săliște (Szelistye) Szeben m.

Mere de soiu

dela pepinaria contelui din Soborsin de vânzare în Arad, plața Thököly nr. 4.
1 Kgr. 30 fl. (Ga 552-3)
La cumpărări mai mari se dă rabat.

Instiintare.

Aduc la cunoștința on. public din Arad și provincie, că am deschis în ARAD, str. Luther Márton nr. 1, o spălătorie de albături și curățătorie chimică. Lueru prompt și mulțumitor. Roagă binevoitorul prijin:
(Sa 501-10) Szálás József, curățitor

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum și hârtie și recvizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria Fichler Sándor, Arad Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1.
(Pi 307-100)

Creme pentru față, pudre

săpunuri, parfumerii etc. de vânzare — mare asortiment — la drogheria și parfumeria Török Andor és T-sa, Arad Fő-tér.
(To 518)

Aviz.

Avem onoare a aviza mult onorații noștri mușterii cât și onoratul public, căci în magazinul nostru de ghețe se poate cumpăra totfelul de ghețe după moda cea mai nouă pentru domni, dame și copii cu cele mai modeste prețuri. Toate ghețele sunt fabricatul nostru propriu de mână, din cel mai bun material.

Vă rugăm a încerca și vă veți convinge.

Cu stimă:

A 521-25 Asociațiunea pantofarilor
(Aradi Czipészek Termelő Szövetkezete)
ARAD, Szabadság-tér n-rul 14 „La cizma roșie”.
IUSTIN OLARIU, director executiv.

MASINI

pentru industria cimentului,

Fabrică pentru țevi de ciment, presă pentru table de ciment și aranjează fabrici complete din ciment

Hazai fémlémez és cementgyári gépgyár r.-t.

BUDAPESTA, VI.,
Rettler Ferenc-u. 66.
TELEFON: 93-13.

(Ha 140-120)

Voiți să faceți economie de bani la comenziile de haine? Comandați haine la atelierul de croitorie pentru domni a lui

Ilie Nișulescu
LUGOJ, strada Timișorii n-rul 28.

(Nr. 400-30)

Unde se pregătesc cele mai moderne haine pentru bărbați și băieți, tot felul de costume, pardesiuri, paltoane, și a. m. din cele mai bune stoffe englezesti cu prețuri moderate.

Iohann Gensthaler

giuvaergiu și ciasornicar

in Orăștie Szászváros.
Filiată in Szászsebes.

Vânzare de juvaere, de aur și argint și ceasornice pe lângă garanție și prețuri moderate. — Se fac orice reparaturi de juvaere și ceasornice de aur, re pede, prețis și ieftin. Serviciu conștiințios. G 134-52

WEISZ RÓZA

salon de pălării pentru dame,
Arad, str. Deák Ferenc 2.

Am onoare a aduce la cunoștința on. dame, că m'am reințors din călătoria mea făcută la Viena, de unde mi-am asortat salonul cu cele mai noi

modeluri de pălării pentru dame, — velour și plisă.

Pălării de doliu și transformări se execută in 24 ore.
(Ve 408-10)

Bereczky Zoltán

atelier de croitorie pentru domni Cluj—Kolozsvar. In colțul străzilor Unio și Rozsa.

Magazin permanent de materii din țară și străinătate pentru toate sezoanele. Comandele din provincie se execută prompt. E suficient a se trimite o haină croită

bine : (Be 157-60)

Radó Gyula

magazin de pardesiuri pentru dame

■ ARAD ■

Au sosit

noutăți de toamnă și de iarnă,

asortiment bogat:

- Raglance engleze,
- Pardesiuri moderne pentru dame,
- Paltonașe de plisă,
- Pardesiuri Brocca,
- Paltoane pentru teatru,
- Blane engleze,
- Pardesiuri de lână,
- Costumuri engleze,
- Paltoane pentru fete,
- Pardesiuri pentru copii,
- Talii moderne,
- Halaturi, jupoane, mod.

Haine și talii de doliu.

Prețuri fixe. Telefon 238.

(Ra 531-10)

HOTELUL ȘI OSPĂTĂRIA „MAGYAR KIRÁLY”

Am onoare a atrage atențiunea on. public asupra
hotelului și ospătăriei
mele, unde servesc cu vinuri curate, cu mâncări gu-
stoase calde și reci.

Prețuri moderate! **Serviciu conștiințios!**
Odăi curate!

Recomandându-mă în atențiunea on. public, sunt
cu toată stima:

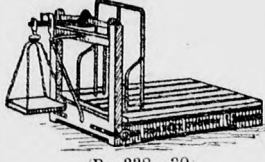
Porczán Lajos,
ospătar.

(Po 560)

Fond. în anul 1872.

Rostély György urmașul lui Ziska**BUDAPEST, VI., Eötvös-u. nr. 51.**

Vis-a-vis de gara de nord. Comunicație cu tramwalul electric din orice parte.

(Ro 338-30)

Articli pentru fauri, fabrică de cân-
tare pentru cereale și de balansuri
centimale. Liferantul bursei de ce-
— reale și efecte din Budapesta. —

Reparațiile se execută
ieftin și prompt.

Catalog de prețuri, cu provocare la zia-
— rul „Românul”, se trimit gratis. —

Premiate cu medalle de aur.

Roate de tors

Cea mai mare fabrică pentru articlii de lemn
și de galantarie provăzută cu motor electric.

Emil Krauss,**SIBIU-Hermannstadt-Nagyszobon Margarethengasse nr. 5.**

Execută cele mai bune roți de tors, din lemn bun și uscat, cu
mers liniștit, pentru a fi care bucată se dă garanță.

Totodată îmi permit a aduce la cunoștința stim. mușterii că
execut orice lucrări în bransa mea. Lucrări solide și ieftine.

(K 123—)

(Si 4-40)

Unde

se pot cumpăra cele mai bune și elegante
pioiere? numai

la fabrica **Gustav Schmidt,** SIBIU Piața-mare
de pioiere în palatul Bodencredit

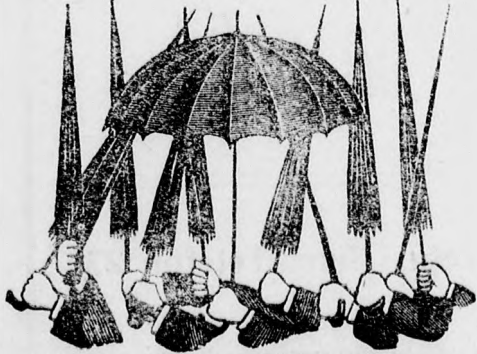
se pot afla noutățile cele
mai moderne

En-tout-cas

și

pioiere

pentru dame și bărbați
în executare perfectă și
estetică, de calitate cea
mai bună **cu pre-
țurile cele
mai ieftine.**

Un milion altoi de viie

din soiurile cele mai distinse pentru vin și masă. — Viță americană cu și
fără rădăcină și ochiuri pentru altoi din toate soiurilor se află de vânzare la
pepinăria Domnului românească din Babalna lângă Orăștie a cărui proprietar e
Dr. Aurel Vlad.

Fiind pepinăria noastră bine îngrijită n'a fost atacată de peronosporă,
altoi sunt foarte frumoși și dezvoltăți la perfecție.

Pentru vița liberată din pepinăria noastră, garantăm că soiurile sunt
curate după cum sunt notate în catalog.

Fie care viticultor și proprietar de viie să se adreseze cu toată in-
crederea pentru altoi de viță trebuincioși la jos semnata administrație fiind
asigurat că vor fi serviți conștiințios, solid și prompt.

La cerere să trimit gratis și franco catalogul despre altoi de viie cu
prețuri și cu îndrumări practice pentru plantarea și lucrarea nouelor vii.
Se primesc băieți de români la cursurile practice pentru altoi, de viță.
Condițiunile de primire la cerere se vor trimite.

Administrația „Domeniului din Bobalna”

(A 539)

Babolva (u. p. Szászváros).

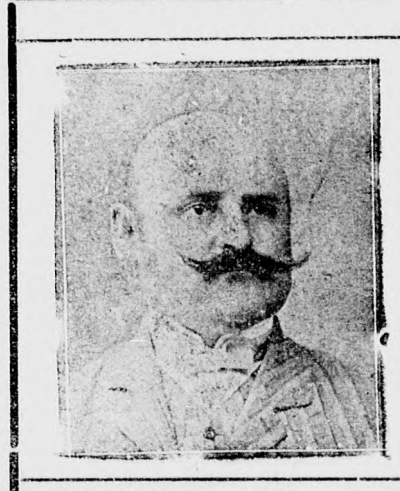
INȘTIINȚARE

Aduc la cunoștința on. public și a stimaților
mei pretini, că am preluat

ospătăria „48” din Arad, str. Kossuth nr. 39

(Bo 512-10)

și o voi conduce singur mai departe. Vinuri
excelente de podgorie, bere proaspătă, mân-
cări calde și reci, prețuri moderate, serviciu
conștiințios. — Vipt lunar în local și acasă.
Roagă binevoitorul sprijin, cu st mână:

Bózsa József ospătar.

P. T.

Am onoare a aduce la
cunoștința on. prietini și cu-
noștuți, că am preluat marea
ospătărie din piața târgului,
unde se capătă vinuri curate
de deal și mânări gustoase.

Totodată aduc la cuno-
ștință, că sula mare a ospă-
tăriei din pădurica orașului o
dau cu prețuri moderate
pentru băluri și nunți.

Roagă binevoitorul sprijin

NÉMET IGNÁCZ
proprietarul ospătăriei
din pădurica orașului și
— piața târgului. —

(Né 511-5)

În atențiunea senatelor școlare!

Distins de către camera comerțată și in-
dustria din DOBREȚIN.

KASZÁS GYÖRGY**ATELIER DE TINICHERIE PENTRU****ZIDIRI ȘI LUCRĂRI DE ARTĂ****NYIREGYHÁZA str. Debrecen 7.**

Oferă rezervoarii de apă pentru sălile de
învățământ. Din ține, cu picioare, 2-2
buc. vase smălțuite de băut și o tasă
— pentru pahare.

Catalog de prețuri gratis

Corespondență în limba maghiară și
(Ka 479) germană.

Ba 116-280)

Gustați
Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru”.

Prăvălia românească
de coloniale și delicatose a lui
George Ștefu

din Arad, strada Deák
Ferenc 7. (în față cu „Li-
brăria diecezană”) are

Telefon pentru oraș și provincă:
Nr. 881.

(Se 549-10)

Braun Antal

primul fabricant de instrumente mu-
zicale în Ungaria-de-sud

TIMIȘOARA-CETATE (Temesvár
Belváros), str. Prinț Eugen nr. 14
(Casa proprie).

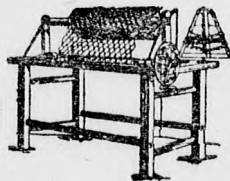

Cel mai mare, mai
ieftin și mai renumit
magazin de in-
strumente muzicale
în Ungaria-de-sud.
Mare depozit de
violini, cimbele cu
tonuri curate și pu-
ternice, — fabricate

proprii, precum și instrumente de metal, de
lemn, de suflat, — cu arcuș și instrumente de
lovit. Specialist în executarea instrumentelor
cu arcuș și de metal și reparator pentru
tromboane acustice. Se garantează pentru to-
nuri curate și puternice! Expediază instrumente
muzicale pentru orchestre, cu prețuri foarte
moderate. Mare asortiment de achizite muzi-
cale.

Reparaturile se execută prompt și con-
științios, pe lângă garanță. Catalog ilustrat
gratis și franco. (Ba 178)

Cele mai ex-
celente instru-
mente pentru
săparea de

fântâni arteziene le pregătește
și expediază

Várady Lajos,

fabrică de instrumente
Hódmezővásárhely,

VI., Ferenc-utca.

Nu trebuie să anteprenori; domeniile, co-
munele, singuraticii: singurii pot face să-
parea cu instrumentele mele.

Primul reparator mijlocesc.

Recomand și mașinile pen-
tru împletitul de sîrmă.

Catalog de prețuri trimis gratis și franco.

Premlat la 6 expoziții.

Correspondență în limba maghiară, eventual germană.
(Va 47-50)

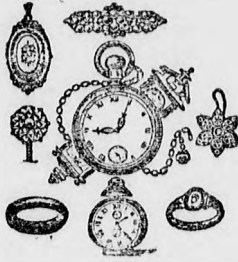
Gratis

nu, dar pentru prețuri
foarte ieftine poți să
cumperi cele mai bune
oroloage, oroloage cu
pendul, de părete și
deșteptătoare, precum și
bijuterii de aur și argint
și artelii optice la

Szentgyörgyi Gy. Gyula

orologier

Sătmár — Szatmár,
str. Atila nr. 1.

(Se 150-60)

Pentru orice fel de
reparări și cumpărări
de oroloage ofer ga-
ranță.

FEMEII!

Le 517-5

BĂRBAȚI!

Cel mai sigur medicament
contra scurgerilor acute și
cronice
a canalului de urin și contra aprinderilor sunt boabele

CASANTOL

a lui Örkény. Pentru femei în contra florilor albe,
iar pentru bărbați în contra scurgerii canalului de
urin. Recomandat din partea medicilor specialiști ca
cel mai excelent și mai sigur medicament.

O sticlă 3 coroane.

De vânzare exclu-
siv la farmacistul
ÖRKÉNY HUGÓ
BUDAPESTA, VII., Thököly-ut nr. 28. Depot 115.

Folosește Doamnă

„Crema Margit” a lui Földes
ca fața să-ți fie curată, tinerească și plăcută

„Crema-Margit” este materia cea mai plăcută de înfrumusețare a doamnelor
din elită și este cunoscută în toată lumea. Putere neîntrecută, stă în compunerea ei
norocoasă, pielea o întinereste și rezultat favorabil se poate vedea în decurs de câteva ore.
Deoarece „Crema-Margit” o imită și falsifică, vă rugăm a cere numai în cutii în-
chise cu marca originală, pentru că numai pentru aceia își ia orice răspundere fabricantul.
„Crema-Margit” e nestricăcioasă, nu conține untură, compoziție neamestecată,
care în străinătate a produs mare senzație.

Prețul 1 cor. ◀ Săpun Margit 70 fil, ▶ Pudra Margit 1.20 cor.

FABRICA:

Laboratoriul lui Földes Kelemen

(Fo 225-100)

A R A D.

Prima fabrică pentru lipit și tăiat cu autogen.

Körmendy Ferencz és Tsa

BUDAPESTA, IX. Üllői út 117 szám.

Telefon 20-59.)

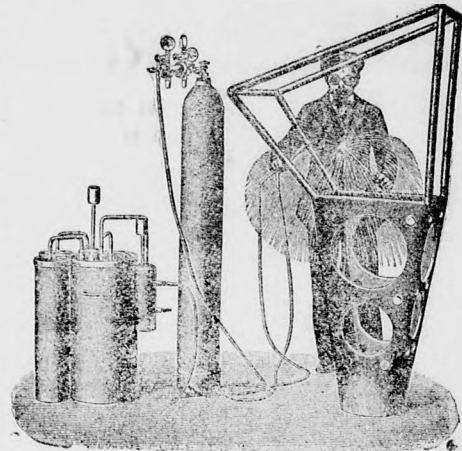
Invenție ungurească, brevet propriu!

Pistolul cu pocnește! Pistolul nu se încălzește!

Specialități pentru aranjarea lipirei autogen.

Primește spre lipire orice obiecte de fier și

metal, precum și cazane, apoi execută re-
citoare de apă, boilere și corpuri recitoare.

(Ko 199-120)

ADOLF SCHNEIDER

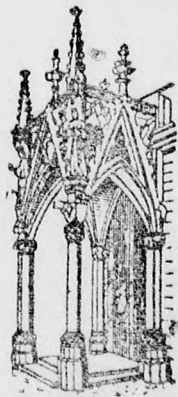
Atelier de sculptură și tăietorie în piatră, indu-
strie de articole de ciment și piatră artificială.

NAGYSZEBEN — SIBIU.

(Se 180-60)

Întreprindere de Monier, Rabitz, Beton
și clădiri de beton. Articoli de ciment:
socluri, parcaie, balustrade, ornamente,
balcoane, etc. Podine de ciment și beton
bătut pentru balcoane, remize, curți, etc.
Podine TERAZZO, trepte TERAZZO și în-
grădiri de morminte, monumente la mor-
minte, cripte și totfelul de granit artifi-
cial și imitații de marmoră. Aquarii,
terarii, bazine de apă, colaci la fân-
tâni, vălaie, etc. Granit artificial și pietri
artificiale din năsip, imitații perfecte. —
Execuții în toate lucrările de tăietorie
de piatră, de sculptură în piatră, ciment
și gips, precum și asbest, stucatură în gips
și lucrări în narmoră artificială. Vânzare
de ciment și gips în saci.

De aproape 50 de ani renumita firmă

Heldenberg
din Sibiu str. Cisnădiei 9
este cel dintâi și unicul magazin
de pianuri și harmoniuri

al Transilvaniei, al cărei proprietari sunt
specialiști în construirea pianurilor și
au și diplomă de conservator. Își reco-
mandă la caz de lipsă de

pianine, pianuri și harmoniuri,

instrumentele alese cu pricepere dela cele mai bune firme cu cele
mai ieftine prețuri de fabrică pe lângă deplină garanță.
(He 321—30)

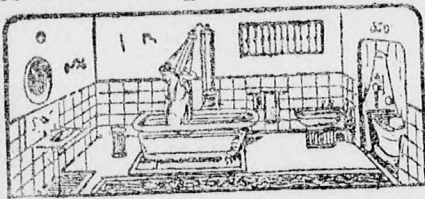
EDUARD LEXEN,

tinichigiu și antepriză de instalațiuni

Atelier: Strada Lungă Nr. 63.
Brașov, Prăvălie: Strada Gâbel Nr. 2.

Telefon Nr. 334.

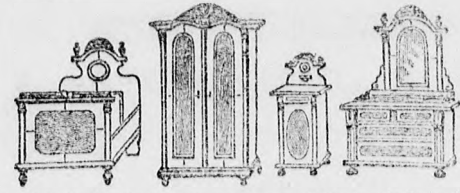
Se recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galanterie la
edificii, precum coverișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase
pentru bucătărie, dulapuri pentru gheață, vase pentru spălat și altele.
Specialist în apaducte la case, canalizări,
conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie

Lampe de carbid de toffelul
dela 3 coroane în sus. —
Engroșiștilor li-se dau rabat.
Depozit bogat în vâni de
scăldat, cămine, closete etc.
Serviciu conștiințios. Prețuri
moderate. Reparație promptă
29—

WILHELM PLATZ

măsar pentru zidiri și lucrări de artă
SIBIU (NAGYSZEBEN) STRADA SĂREI nr. 20.

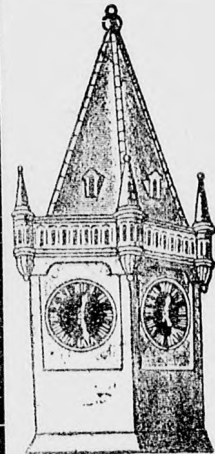
Execută toffelul de lucrări pentru zidiri și lucrări de mă-
sar, precum; lucrări pentru zidiri, mobile, aranjamente
pentru farmacii, școli și pentru cafenele, după desen, din
material bun și uscat, pe lângă garanță și cu prețuri moderate.

Fabrica nouă de
OROLOGE DE TURN

Szánthó Gyula

fabricant de orologe pentru turnuri
Nagyvára' Damjanics-u. 30.

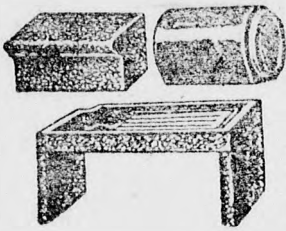
(Alta propriu)

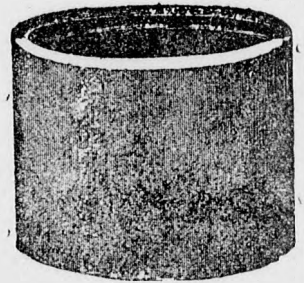
(Sa 88—60)

Recomandă introducerea admirabilelor oro-
loge de aramă, cari trebuiesc trase tot la 2 zile
odată, pentru biserică, palate, primării, fabrici și
școlări. Se pregătesc orologe pentru prețuri
convenabile, garanția mai multă ani. Reparația
orologelor de turn cu succes și cu mijloacele.

Edificare ieftină!

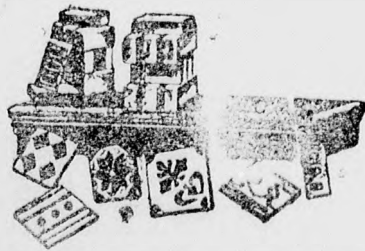

Intrece ori-care edificare din alt material.
Sistemul meu brevetat Nr. S—5546. Se face
prin prepararea în mod propriu al betonului
ori alte materii.

Primesc toffelul de edificări, locuințe, case de închiriat, edificii economice
și dominiare, crepuri, fântâni, poduri, canalizări, îngrădituri, trepte, padimentări de
terase, acoperiș facement, învâltori de cement.

În depozitul meu se găsesc felurite preparate de cement, pietri de edificiu,
țigle, colonne pentru case, streșini, trestie pentru tinciuală, cement Portland, gips,
var stins ș. a. — Prețuri curent trimis gratuit.

IOSIF SIMICS,

întreprindere de edificare cu beton, fabricant de
obiecte de cement și pietri.

Telefon 246. **LUGOȘ,** Strada Buzias 37.

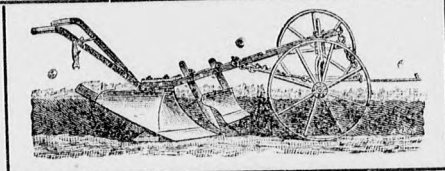
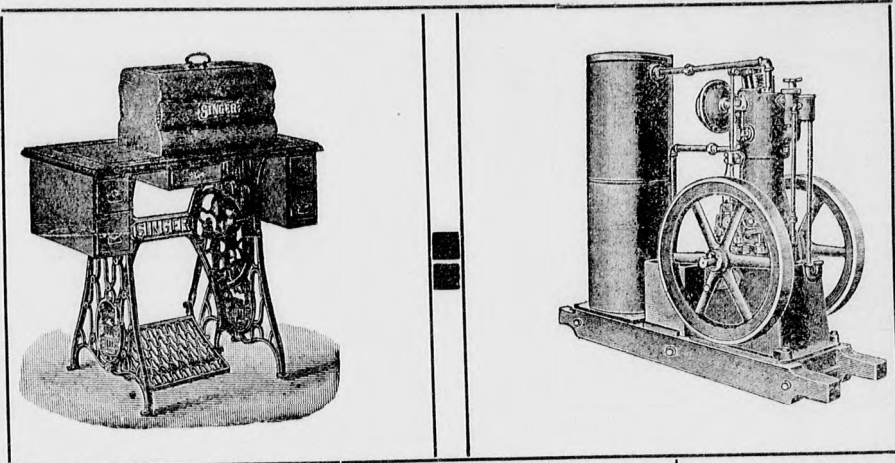
MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea on. pu-
blic asupra marelui meu
magazin de totfelul de ma-
șini agricole cum sunt:
mașini de sămănat, tree-
rat, pluguri grape, preșuri,
și mori de struguri, ma-
șini de cusut.

Mai departe reconstruez
tot felul de Locomobile
să umble singure.

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în
Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de Institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI“ și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII“.

„Banca generală de asigurare“ face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare“ le face în condițiunile cele mai favorabile.

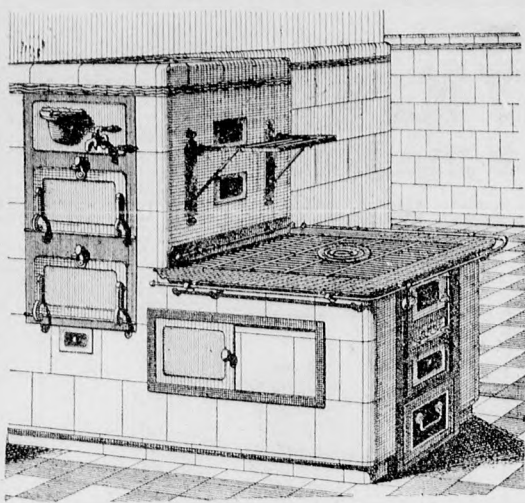
Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbaii de încredere ai societății. — Prospecte, ta-
rife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite
oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare“ dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare
fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare“ DIRECTIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA“).
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉ-
KÉS, CSANÁD, BIHOB, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN Arad str. Lázár Vilmos nr. 2. Telefon nr. 850.
(Ba 240—156)

NOUĂ PRĂVĂLIE DE CUPTOARE!

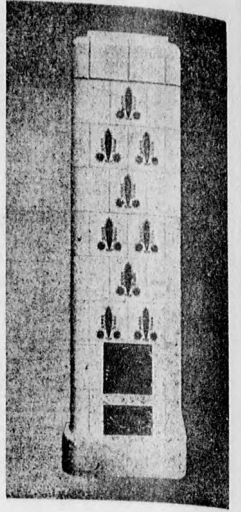

MACSKÁSI és T-SÁI

MAGAZIN DE CUPTOARE, ARAD, PIAȚA BOROS-BÉNI NUMĂRUL 9. — (LÂNGĂ PALATUL AGR. COL).

Magazin permanent de cuptoare de olane excelente din țară și străinătate. Fabricații proprii de achizite încălzitoare rapide cu 40% economisire de material de încălzit. Căptușeli speciale faience pentru pereți. Vetre de fier și aparate pentru încălzire centrală. Executăm totfelul de lucrări în această branșă, ș. a.: clădirea, repararea și curățirea cuptoarelor, atât în loc cât și în provincă. La dorință trimitem și motoare și în provincă.

(Ma 570—5)

GHEORGHE CIOROGARIU

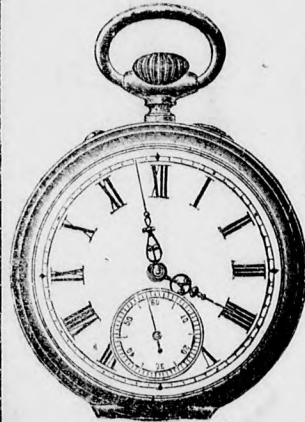
MĂESTRU TÂMLAR.

LUGOJ, STRADA ATANASIOVICI No. 10.

(Casa proprie).

(Ci 217—120)

Își recomandă atelierul bine asortat cu materiale uscate. Întreprinde și execută tot felul de lucrări aparținător acestei branșe, aranjamente interne și lucru pentru edificii ori unde, și în ori ce stil, cu :: prețuri moderate. :::

(Ba 147—104)

Cele mai bune

orologe

cele mai solide și cele mai moderne

juvaericeale

atât pe bani gata, cât și în rate pe lângă **chezășie de 10 ani** și prețuri ieftine, livrează cea mai bună prăvălie în această privință în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologer în SZEGED

CATALOG CU 2000 CHIPURI SE TRIMITE GRATUIT.

Notez că numai aceia vor primi catalogul gratuit cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul” (adecă scriu că a cetit anunțul în „Românul”). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

FRĂȚII SCHIEL

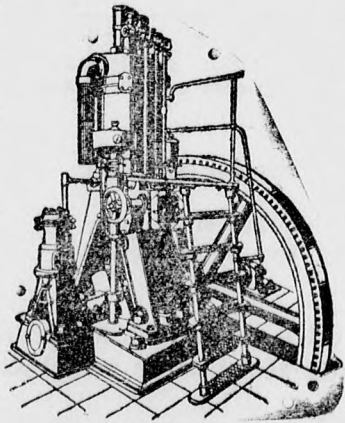
fabrică de mașini, stabilimente pentru edificare de mori, turnătorie de fer

BRAȘOV.

Cea mai mare fabrică de mașini din Ardeal.

Efectuează stabilimente de turbine, motoare și locomobile de ulei brut, „Corona”, mori mănate cu motoare și apă, stabilimente electrice, stabilimente de transmisiune, mașini de scărmanat și de tors lână.

Execuție modernă, solidă și reală.

Serviciu prompt și prețuri moderate.

Motoare „GULDNER” sistem Diesel de ulei brut sunt mașini de instigare cele mai economice și nesimțitoare. (S150—60) 1.

Neajuns în bunătațe, și în consum de materie inflamabilă.

Cele mai fine și mai elegante haine pentru bărbați și copii,

cel mai potrivit și cel mai ieftin izvor de cumpărare pentru orice îmbrăcăminte se află la

MOSKOVITZ ZS.

Arad, (edificiul Teatrului)

unde e asortiment bogat și cel mai bun croi.

Atrag atențiunea binevoitoare a P. T. preoți, precum și a d-ilor teologi și pedagogi asupra îmbrăcămintelor „SAGUNA” făcut de mine, ce se poate cumpăra exclusiv numai la mine, precum și redingote și veste prețești.

Orice îmbrăcăminte cumpărată dela mine, se străformă după măsura corpului fără nici o plată.

Telefon nr. pentru oraș și comitat: 534. Întrebuințarea telefonului pentru P. T. public e gratuit.

Comande din provincie se efectuează momentan. (Mo 558—2)